ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Κωστής Κουτσόπουλος
Μαρία Σωτηράκου Μαρία Ταστσόγλου

Γεωγραφία
Στ΄ Δημοτικού

Μαθαίνω για τη Γη

3ος τόμος

Γεωγραφία Στ΄ Δημοτικού

Μαθαίνω για τη Γη

3ος τόμος

Κεφάλαια 35 - 45

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Κωστής Κουτσόπουλος, *Καθηγητής Ε.Μ.Π.*
Μαρία Σωτηράκου, *Εκπαιδευτικός*
Μαρία Τσατσόγλου, *Εκπαιδευτικός*
Δημήτριος Ζωγόγιαννης, *Εκπαιδευτικός*

ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Μαρία Σκορδίλη, *Λέκτορας Χαροκόπειου Πανεπιστημίου*
Αλεξάνδρα Τραγάκη, *Λέκτορας Χαροκόπειου Πανεπιστημίου*
Κωνσταντίνος Μιχαηλίδης, *Εκπαιδευτικός*

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Χριστίνα Τάγαρη, *Σκιτσογράφος-Εικονογράφος*

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Ευφροσύνη Ξίξη, *Φιλόλογος*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Γεώργιος Σκαλιάπας, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Γιώργος Χαρβαλιάς, *Εικαστικός Καλλιτέχνης*

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας, Αποφ. 16158/6-11-06 και 75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

**Κωνσταντίνος Κουτσόπουλος
Μαρία Σωτηράκου Μαρία Ταστσόγλου**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
Ελληνικά γράμματα**

Γεωγραφία Στ΄ Δημοτικού

Μαθαίνω για τη Γη

3ος τόμος

Κεφάλαια 35 - 45

Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α: «Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ
Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας *Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου*

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου
Γεώργιος Οικονόμου *Σύμβουλος του Παιδ. Ινστιτούτου*

Έργο συγχρηματοδοτούμενο
75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

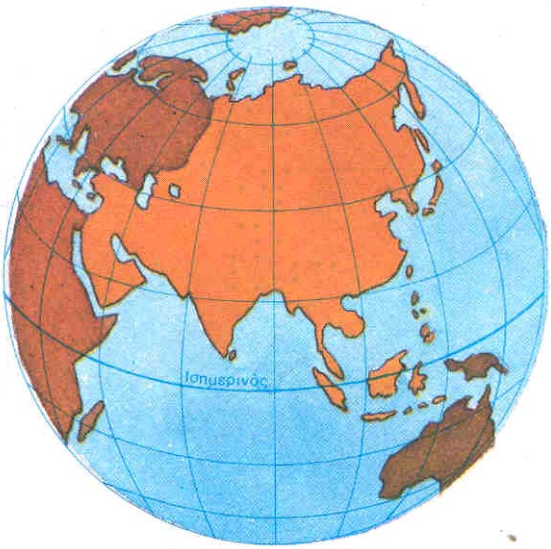
Ισημερινός

Ισημερινός

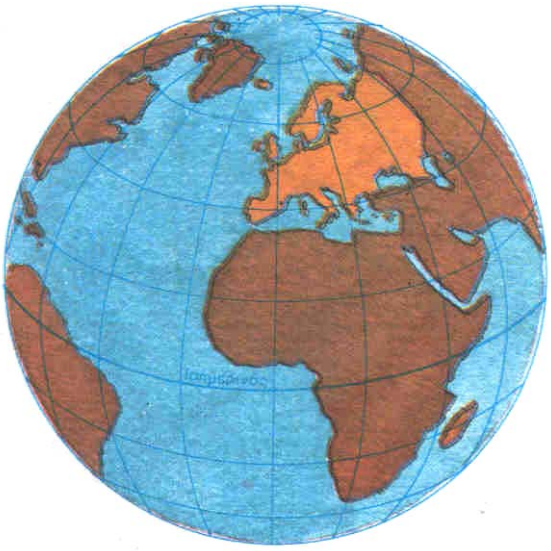
Ισημερινός

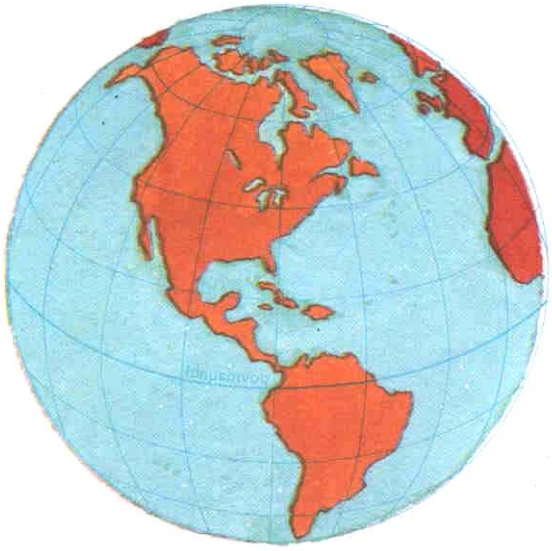
Ισημερινός

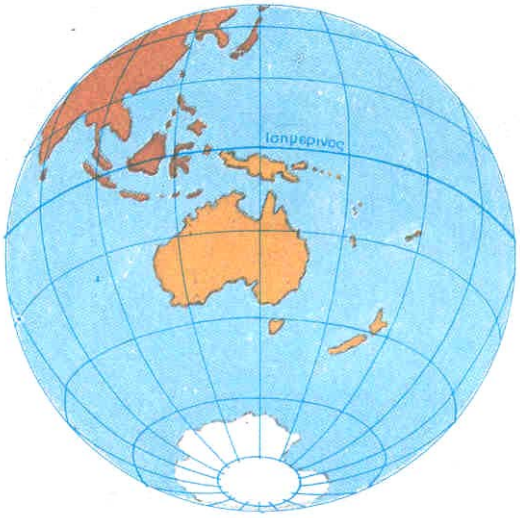
Ισημερινός

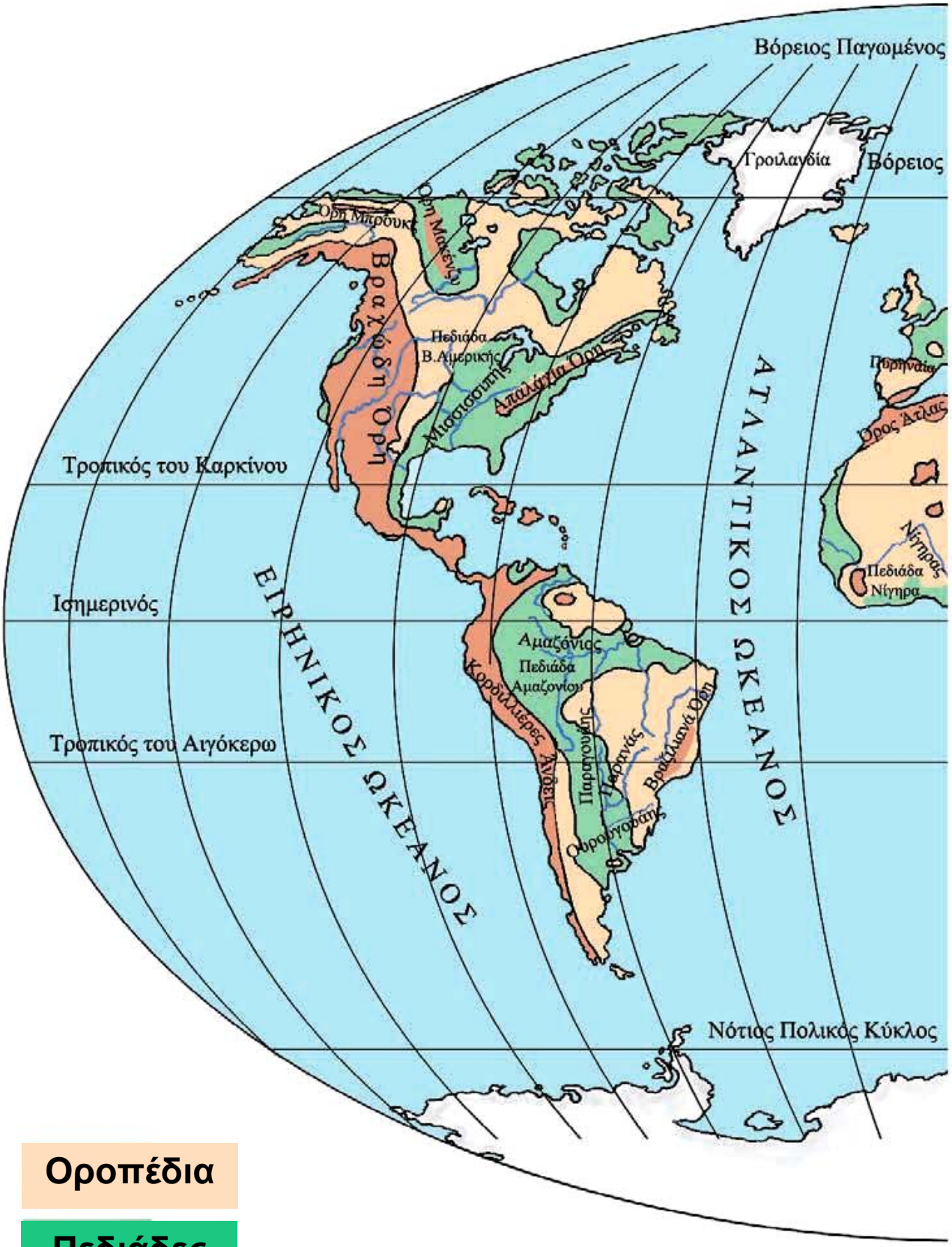

Οροπέδια

Πεδιάδες

Το ανάγλυφο της Γης

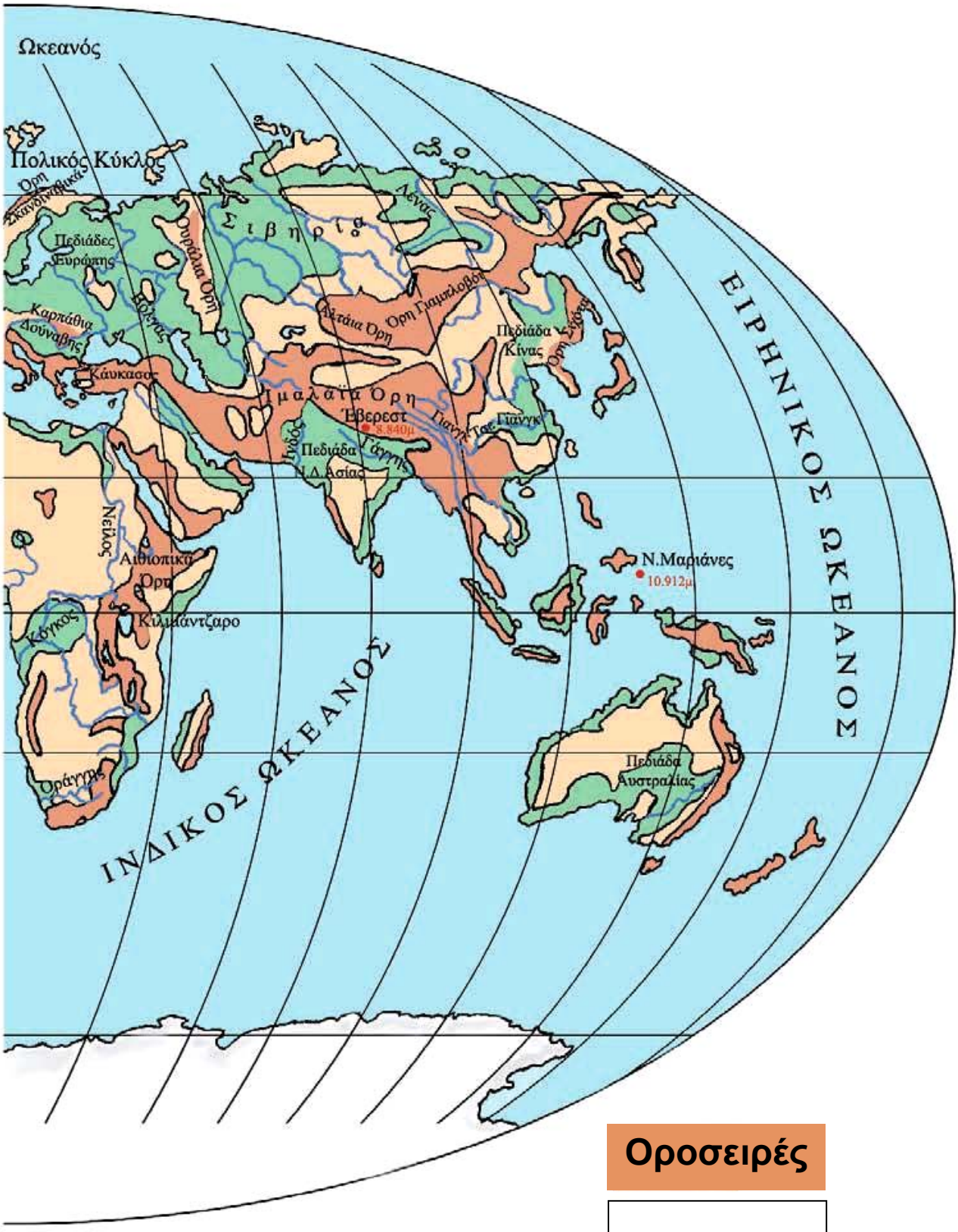

Οροσειρές

Ποταμοί

Τα κράτη της Ασίας

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ποια είναι τα κράτη της Ασίας
- για τα τμήματα, στα οποία χωρίζεται η ασιατική ήπειρος

Ας δούμε ποια είναι τα τμήματα, στα οποία χωρίζουμε την Ασία και τα κράτη που αυτά περιλαμβάνουν.

Βόρεια Ασία
Ασιατική Ρωσία (Σιβηρία)

Κεντρική Ασία

Κεντρική και Βόρεια Κίνα
Λαϊκή Δημοκρατία Μογγολίας
Καζακστάν
Ουζμπεκιστάν
Τουρκμενιστάν
Τατζικιστάν
Κιργιστάν

Δυτική Ασία
(Μέση Ανατολή)

Τουρκία
Συρία
Ιράκ
Λίβανος
Ισραήλ-Παλαιστίνη
Ιορδανία
Σαουδική Αραβία
Υεμένη
Ομάν
Ηνωμ. Αραβ. Εμιράτα
Μπαχρέιν
Κατάρ
Κουβέιτ
Ιράν

Νότια Ασία (Ινδική Χερσόνησος)

Αφγανιστάν	Μπαγκλαντές	Σρι Λάνκα(Κεϋλάνη)
Πακιστάν	Νεπάλ	Μαλδίβες
Ινδία	Μπουτάν	

Ανατολική Ασία

Ανατολική Κίνα
Βόρεια Κορέα
Νότια Κορέα
Ιαπωνία
Ταϊβάν

Νοτιοανατολική Ασία

Βιρμανία
Ταϊλάνδη
Μαλαισία
Σιγκαπούρη
Καμπότζη
Λάος
Βιετνάμ
Μπρούνεϊ
Ινδονησία
Φιλιππίνες

Βρείτε στο χάρτη της τάξης σας τα κράτη της Ασίας και ονομάστε την πρωτεύουσα κάθε κράτους.

Μερικά από τα κράτη της Μέσης Ανατολής (Σαουδική Αραβία, Ιράκ, Ιράν, Κουβέιτ και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα) έχουν υπέδαφος πλούσιο σε κοιτάσματα πετρελαίου και διαθέτουν τα $\frac{3}{4}$ των αποθεμάτων της παγκόσμιας παραγωγής. Ο πλούτος που εξασφαλίζεται από το πετρέλαιο, οι θρησκευτικές διαφορές και πολιτικοί λόγοι κάνουν τη Μέση Ανατολή μία περιοχή με συνεχείς εντάσεις και πολλές φορές πολεμικές εκρήξεις.

Σκεφτείτε και προσπαθήστε να επισημάνετε τα θετικά αποτελέσματα, τα οποία επιφέρει στην περιοχή της Μέσης Ανατολής ο πλούτος που προέρχεται από το πετρέλαιο. Μπορείτε να αναφέρετε και τα σοβαρά προβλήματα που παρουσιάζονται;

Τα κράτη της Κεντρικής Ασίας παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές πολιτιστικές, εθνικές και φυλετικές. Το Καζακστάν, το Ουζμπεκιστάν, το Τουρκμενιστάν, το Τατζικιστάν και το Κιργιστάν είναι κράτη που δημιουργήθηκαν μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Αντίθετα, η Κίνα είναι πανάρχαιο κράτος, που δημιούργησε δικό του πολιτισμό και σύστημα διακυβέρνησης. Οι καλές τέχνες στην Κίνα εμφανίστηκαν περίπου το 1500 μ.Χ.

Η Σιβηρία, στη Βόρεια Ασία, είναι η πιο αραιοκατοικημένη περιοχή της Ασίας. Οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης, που οφείλονται στο κλίμα και τη μορφολογία του εδάφους, έχουν συντελέσει στην αργοπορία

της ανάπτυξής της. Ωστόσο παρουσιάζει προοπτικές βελτίωσης ως προς τη γεωργία και την εξόρυξη ορυκτών.

Εικόνα 34.2:
Το Σινικό Τείχος

Από τα κράτη της <u>Ανατολικής Ασίας</u> το πλουσιότερο και πιο ανεπτυγμένο είναι η Ιαπωνία. Η τεχνολογία, η βιομηχανία, το εμπόριο, οι υπηρεσίες, η εκπαίδευση και γενικά όλοι οι τομείς βρίσκονται σε πολύ υψηλό επίπεδο, έτσι ώστε να είναι σε θέση η Ιαπωνία να ανταγωνίζεται τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στην Ιαπωνία υπάρχουν εκατοντάδες μικρά και μεγάλα ηφαίστεια με γνωστότερο το Φούτζι, το οποίο οι Ιάπωνες θεωρούν ιερό και είναι εθνικό σύμβολό τους. Οι κάτοικοι της Ιαπωνίας έχουν μάθει να ζουν με τις συνεχείς εκρήξεις των ηφαιστείων και τους πολύ ισχυρούς σεισμούς που σείουν το έδαφος. Η Ιαπωνία θεωρείται μία από τις πλέον σεισμογενείς χώρες του πλανήτη μας.

Ας συζητήσουμε μαζί γιατί η Ιαπωνία, παρά τα σοβαρά γεωλογικά προβλήματα που αντιμετωπίζει (εκρήξεις ηφαιστείων και σεισμούς), έχει το μικρότερο αριθμό ανθρώπινων θυμάτων κατά την εξέλιξη αυτών των γεωλογικών φαινομένων.

Η <u>Νότια Ασία</u> λέγεται και Ινδική Χερσόνησος, επειδή το μεγαλύτερο κράτος σε αυτήν είναι η Ινδία. Τα κράτη της Νότιας Ασίας μαστίζονται από τη φτώχεια και την πείνα. Είναι μία από τις πλέον πυκνοκατοικημένες περιοχές του πλανήτη μας, η οποία, εκτός από το οικονομικό και πληθυσμιακό πρόβλημα, παρουσιάζει πολιτική αστάθεια και θρησκευτικές ταραχές ιδίως μεταξύ των ινδουιστών και των μουσουλμάνων.

Ας επισημάνουμε τις διαφορές στον τρόπο ζωής των κατοίκων της Ινδίας και της Ιαπωνίας.

Εικόνα 35.2:
Ψαράδες της Ινδίας

Εικόνα 35.3:
Ιαπωνέζες στη βιομηχανία ηλεκτρονικών προϊόντων

Η Νοτιοανατολική Ασία είναι επίσης πυκνοκατοικημένη περιοχή. Παρά τις εύφορες πεδινές εκτάσεις και την ομαλή μορφολογία του εδάφους το βιοτικό επίπεδο είναι πολύ χαμηλό. Εξαίρεση αποτελεί η Σιγκαπούρη, η οποία έχει παρουσιάσει ταχύτατους ρυθμούς ανάπτυξης. Σημαντικός λόγος για την οικονομική καθυστέρηση της περιοχής αυτής είναι το καθεστώς της αποικιοκρατίας. Τα κράτη της Ν.Α. Ασίας απέκτησαν την ανεξαρτησία τους κατά τη δεκαετία του 1950.

Συζητήστε τα δεινά που επιφέρει στους λαούς ο εμφύλιος πόλεμος.

Ομαδική δραστηριότητα ***(προαιρετική)***

Χωριζόμαστε σε έξι ομάδες, όσες είναι και οι περιοχές της Ασίας. Συγκρίνουμε τα προϊόντα που παράγει κάθε περιοχή ανάλογα με το κλίμα που επικρατεί σε αυτήν και το ανάγλυφό της.

Οι κάτοικοι της Ασίας

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇨ *για την καταγωγή, τις γλώσσες, τις θρησκείες, τον πολιτισμό και το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της Ασίας*

Παρατηρήστε τις παρακάτω εικόνες και προσπαθήστε να βρείτε ποιους λαούς χαρακτηρίζουν. Γνωρίζετε κάτι για τους λαούς αυτούς;

Εικόνα 36.1: Από τις θρησκείες της Ασίας

Εικόνα 36.2: Από τον πολιτισμό της Ασίας

Εικόνα 36.3: Βαβυλώνα, η πύλη της Ιστάρ

Η Ασία είναι η ήπειρος, στην οποία αναπτύχθηκαν σπουδαίοι αρχαίοι πολιτισμοί. Θεωρείται κοιτίδα των μεγάλων θρησκειών και πολιτισμών. Στην ήπειρο αυτή, όπου ομιλούνται εκατοντάδες γλώσσες, συναντάμε σχεδόν όλες τις φυλές του κόσμου και πολλές θρησκείες. Ο τρόπος ζωής κάθε λαού είναι εντελώς διαφορετικός και εξαρτάται από το κλίμα, τη μορφολογία του εδάφους, την πυκνότητα του πληθυσμού, την ανάπτυξη της οικονομίας, τη θρησκεία, τη μόρφωση και φυσικά τα διαφορετικά ήθη και έθιμα.

Ας ονομάσουμε τα κράτη της Μέσης Ανατολής και ας επισημάνουμε τα κοινά χαρακτηριστικά των λαών τους.

Στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, όπου απλώνονται οι ποτάμιες κοιλάδες, η συγκέντρωση του πληθυσμού είναι μεγάλη. Οι πρώτοι μεγάλοι πολιτισμοί έκαναν εδώ την εμφάνισή τους αφήνοντας σημαντικά στοιχεία που επέδρασαν στον πολιτισμό και την ανάπτυξη των άλλων λαών.

Βρείτε στο χάρτη της τάξης τα κράτη της Νότιας Ασίας και ονομάστε αυτά και τις πρωτεύουσές τους.

Οι Ινδοί είναι ένας αρχαιότατος λαός που ανέπτυξε αξιόλογο πολιτισμό. Ανήκουν σε διαφορετικές φυλές με ξεχωριστά ήθη και έθιμα, μιλούν 14 επίσημες γλώσσες και το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού είναι ινδουιστές. Οι κάτοικοι του Αφγανιστάν, του Πακιστάν και του Μπαγκλαντές είναι μουσουλμάνοι, ενώ στα υπόλοιπα κράτη της Νότιας Ασίας συναντάμε, εκτός από ινδουιστές, πολλούς βουδιστές και λίγους χριστιανούς.

Ας ονομάσουμε τα κράτη της Κεντρικής και της Ανατολικής Ασίας. Ποιο είναι το μεγαλύτερο κράτος αυτών των περιοχών; Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα του κράτους αυτού;

Οι Κινέζοι είναι επίσης ένας πανάρχαιος λαός με πλούσια πολιτιστική παράδοση. Ανέπτυξαν τις τέχνες, τη μουσική και τη λογοτεχνία και επηρέασαν σημαντικά τους γειτονικούς λαούς. Ανακάλυψαν το χαρτί, εφεύραν την τυπογραφία (πολύ νωρίτερα από τον Γουτεμβέργιο), την πυξίδα, το σεισμογράφο και έκαναν χρήση της πυρίτιδας. Ανήκουν στην κίτρινη φυλή και οι κυριότερες θρησκείες τους είναι ο κομφουκιανισμός σμός, ο βουδισμός και ο ταοϊσμός.

Εικόνα 36.4:
Μαχάτμα Γκάντι

Η πυρίτιδα, «το κινέζικο χιόνι», έγινε γνωστή στην Ευρώπη από τους Άραβες. Η Δύση χρησιμοποίησε την πυρίτιδα, για να εξουθενώσει τη χώρα των Κινέζων. Συζητήστε και σχολιάστε το γεγονός.

Οι Ιάπωνες είναι λαός εξαιρετικά εργατικός, ευφυής, μεθοδικός και πειθαρχημένος. Το βιοτικό επίπεδό τους είναι πολύ υψηλό και οφείλεται στην παραγωγικότητα

σε όλους τους τομείς. Εκτός από τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία, ανέπτυξαν τη βιομηχανία και το εμπόριο. Τα προϊόντα τους έχουν κατακλύσει τη διεθνή αγορά και φημίζονται για την άριστη ποιότητα και τις προσιτές τιμές. Το πολιτιστικό επίπεδο του λαού είναι επίσης υψηλό. Οι Ιάπωνες θεωρούνται από τους πιο μορφωμένους ανθρώπους στον κόσμο.

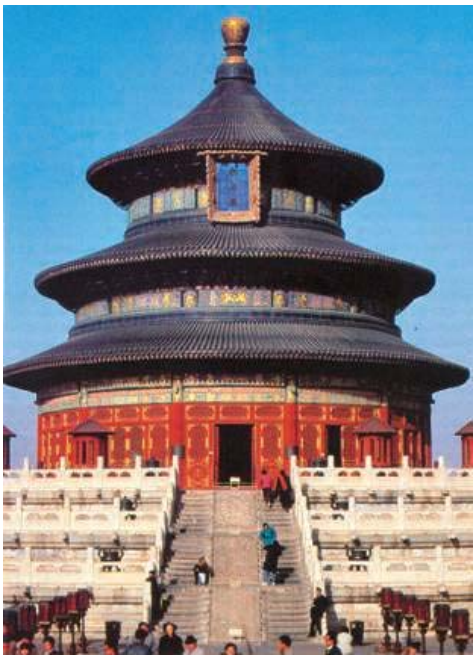

Εικόνα 36.5:
Ο ναός του Ουρανού.
Κομφουκιανικό τέμενος στο Πεκίνο.

Τον 13ο αιώνα μ.Χ. οι Μογγόλοι με αρχηγό τον Τζέκινς Χαν δημιούργησαν τη μεγαλύτερη αυτοκρατορία εκείνης της εποχής. Ας ακολουθήσουμε μαζί την κατακτητική πορεία τους στο χάρτη της επόμενης σελίδας. Ας συζητήσουμε γιατί δεν επηρέασαν πολιτιστικά τις περιοχές που είχαν κατακτήσει.

→ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΤΖΕΝΓΚΙΣ ΧΑΝ

Εικόνα 36.6: Κατακτητική πορεία Χαν.

Οι λαοί της Κεντρικής Ασίας είναι κυρίως μογγολικής καταγωγής. Ασχολούνται με την κτηνοτροφία και τη γεωργία. Το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων είναι χαμηλό. Η περιοχή είναι αραιοκατοικημένη εξαιτίας της μορφολογίας του εδάφους.

Η Σιβηρία, στη Βόρεια Ασία, είναι επίσης αραιοκατοικημένη κυρίως εξαιτίας των σκληρών περιβαλλοντικών συνθηκών και επομένως το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων είναι χαμηλό.

Ας βρούμε στο χάρτη τα κράτη της Νοτιοανατολικής Ασίας και ας ονομάσουμε τις πρωτεύουσές τους.

Οι γεωμορφολογικές και κλιματικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ασίας είναι ευνοϊκές για τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Ως αποτέλεσμα η παρουσία των ανθρώπων στην περιοχή αυτή υπήρξε μακρόχρονη, γεγονός που οδήγησε στην πολιτιστική εξέλιξη των λαών της, οι οποίοι ανέπτυξαν το θέατρο, το χορό, τη μουσική και τις εικαστικές τέχνες.

Ομαδική δραστηριότητα ***(προαιρετική)***

Ας φροντίσουμε να δούμε όλοι μαζί την κινηματογραφική ταινία «ΓΚΑΝΤΙ» και κατόπιν να σχολιάσουμε τον αγώνα του Μαχάτμα για την ανεξαρτησία της Ινδίας.

Αν θέλεις διάβασε κι αυτό…

Η ήπειρος των υπερθετικών βαθμών

Η Ασία, το μωσαϊκό των φυλών, των θρησκειών, των γλωσσών και των πολιτισμών, είναι η ήπειρος των υπερθετικών βαθμών. Εδώ βρίσκεται η μεγαλύτερη οροσειρά, το υψηλότερο όρος, η μεγαλύτερη λίμνη, οι βαθύτερες υποθαλάσσιες τάφροι, τα περισσότερα κοιτάσματα πετρελαίου και η μεγαλύτερη φτώχεια του πλανήτη.

Στη μεγαλύτερη σε έκταση και πληθυσμό ήπειρο της Γης αναπτύχθηκαν πολλοί, σημαντικοί και διαφορετικοί πολιτισμοί, όπως των λαών της Μεσοποταμίας (Σουμερίων, Ασσυρίων, Βαβυλωνίων), των Μήδων, των Σκυθών, των Περσών, των Κινέζων, των Ινδών και άλλων.

Το πλούσιο υπέδαφος πολλών περιοχών, οι δυνατότητες της γεωργικής παραγωγής και της αλιείας, καθώς και τα αναρίθμητα νησιά προσείλκυσαν τους Ευρωπαίους και ήρθαν ως κατακτητές των ασιατικών εδαφών. Μόλις τον εικοστό αιώνα τα ασιατικά εδάφη άρχισαν να απελευθερώνονται από την κυριαρχία των Ευρωπαίων και να γίνονται αυτόνομα κράτη.

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 37ο

Η ταυτότητα της Αφρικής

ΑΦΡΙΚΗ

Έκταση: 30.270.000 τετρ. χμ.

Πληθυσμός: 863.000.000 κάτοικοι (2004)

Θέση: Βρίσκεται μεταξύ 37° 21΄ Β (Βόρειο πλάτος) και 34° 52΄ Ν (Νότιο πλάτος) και 17° 32΄ Δ (Δυτικό μήκος) και 51° 25΄ Α (Ανατολικό μήκος). (Περιλαμβάνονται και τα νησιά)

Οριζόντιος διαμελισμός (κυριότερα ακτογραφικά στοιχεία)

Ωκεανοί - Θάλασσες: Ατλαντικός Ωκεανός, Ινδικός Ωκεανός, Μεσόγειος Θάλασσα, Ερυθρά Θάλασσα

Ακρωτήρια: Λευκό Ακρωτήριο (Τυνησία), Πράσινο Ακρωτήριο (Σενεγάλη), Ακρωτήριο Αγκούλιας (Νοτιοαφρικανική Δημοκρατία), Ακρωτήριο Χαφούν (Σομαλία), Καλής Ελπίδας (Ν.Αφρική)

Κόλποι: Γουινέας, Μπενγκουέλα, Φαλαίνης, Σοφάλα

Νησιά: Μαδαγασκάρη, Μαυρίκιος, Κομόρες, Σεϋχέλλες

Κατακόρυφος διαμελισμός (κυριότερα στοιχεία)

Οροσειρές, όρη: Άτλας (οροσειρά του Άτλαντα), Κιλιμάντζαρο, Αβησσυνιακά, Κένυα, Ανταμάουα

Ποταμοί: Νυάσσα, Τσαντ

Έρημοι: Σαχάρα, Λιβυκή έρημος, Αραβική έρημος, Καλαχάρι

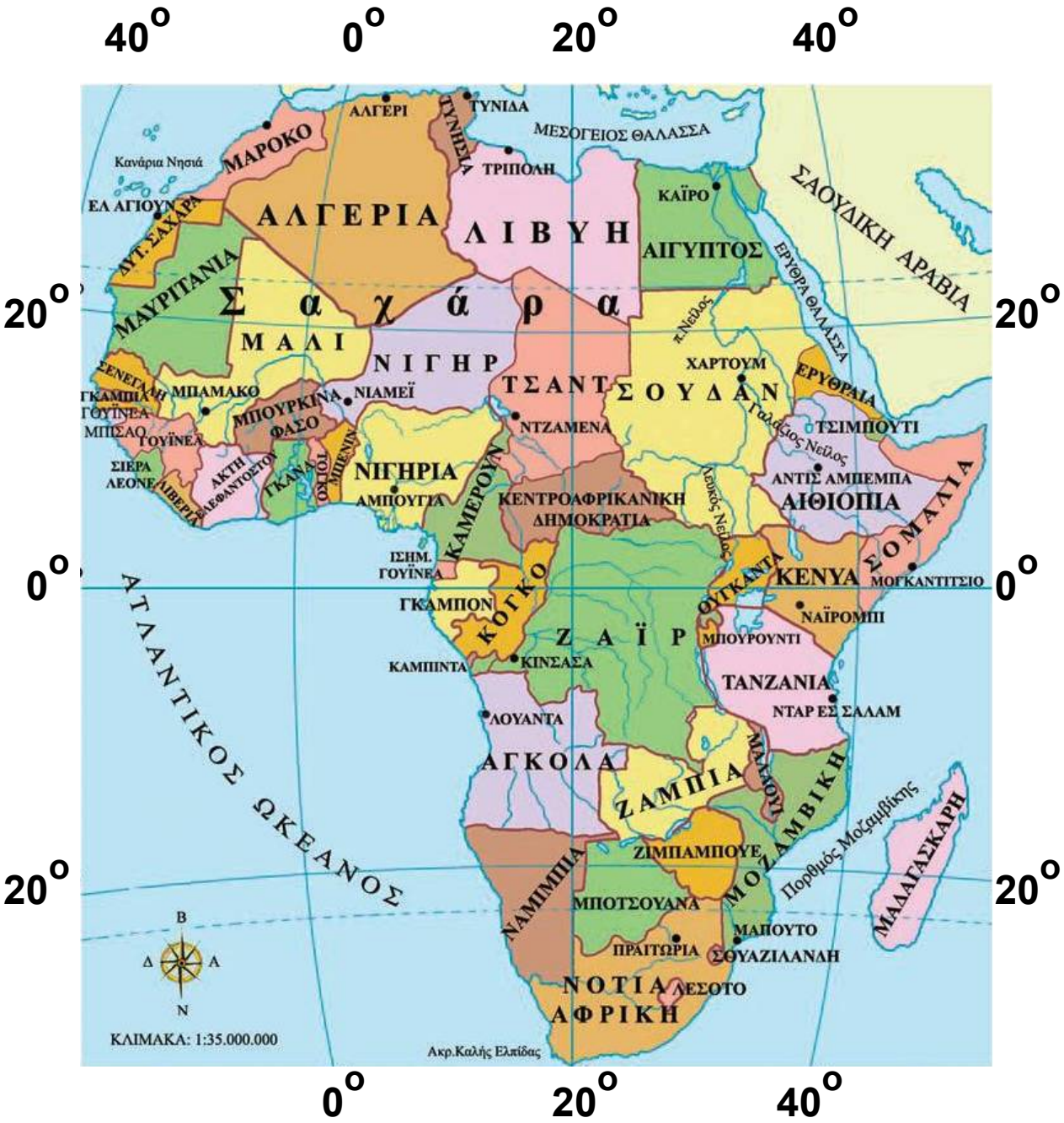
40°
0°
20°
40°
20°
20°
0°
0°
20°
20°
0°
20°
40°
ΑΛΓΕΡΙΑ
ΤΥΝΙΔΑ
ΤΥΝΗΣΙΑ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΤΡΙΠΟΛΗ
ΜΑΡΟΚΟ
Κανάρια Νησιά
ΕΛ ΑΓΙΟΥΝ
ΔΥΤ. ΣΑΧΑΡΑ
ΚΑΪΡΟ
ΛΙΒΥΗ
ΑΙΓΥΠΤΟΣ
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ
ΕΡΥΘΡΑ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑ
Σ α χ ά ρ α
Λευκός Νείλος
ΜΑΛΙ
ΝΙΓΗΡ
ΤΣΑΝΤ
ΣΟΥΔΑΝ
ΧΑΡΤΟΥΜ
ΕΡΥΘΡΑΙΑ
ΣΕΝΕΓΑΛΗ
ΓΚΑΜΠΙΑ
ΓΟΥΪΝΕΑ
ΜΠΙΣΑΟ
ΜΠΑΜΑΚΟ
ΜΠΟΥΡΚΙΝΑ ΦΑΣΟ
ΝΙΑΜΕΪ
ΝΤΖΑΜΕΝΑ
Γαλάζιος Νείλος
ΤΣΙΜΠΟΥΤΙ
ΓΟΥΪΝΕΑ
ΣΙΕΡΑ ΛΕΟΝΕ
ΛΙΒΕΡΙΑ
ΑΚΤΗ ΕΛΕΦΑΝΤΟΣΤΟΥ
ΓΚΑΝΑ
ΤΟΓΚΟ
ΜΠΕΝΙΝ
ΝΙΓΗΡΙΑ
ΑΜΠΟΥΓΙΑ
ΚΑΜΕΡΟΥΝ
ΚΕΝΤΡΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΝΤΙΣ ΑΜΠΕΜΠΑ
ΑΙΘΙΟΠΙΑ
ΣΟΜΑΛΙΑ
ΙΣΗΜ. ΓΟΥΪΝΕΑ
ΟΥΓΚΑΝΤΑ
ΚΕΝΥΑ
ΜΟΓΚΑΝΤΙΤΣΙΟ
ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΓΚΑΜΠΟΝ
ΚΟΓΚΟ
ΝΑΪΡΟΜΠΙ
Ζ Α Ϊ Ρ
ΜΠΟΥΡΟΥΝΤΙ
ΚΑΜΠΙΝΤΑ
ΚΙΝΣΑΣΑ
ΤΑΝΖΑΝΙΑ
ΝΤΑΡ ΕΣ ΣΑΛΑΜ
ΛΟΥΑΝΤΑ
ΑΓΚΟΛΑ
ΖΑΜΠΙΑ
ΜΑΛΑΟΥΙ
ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ
Πορθμός Μοζαμβίκης
ΜΑΔΑΓΑΣΚΑΡΗ
ΖΙΜΠΑΜΠΟΥΕ
ΝΑΜΙΜΠΙΑ
ΜΠΟΤΣΟΥΑΝΑ
ΜΑΠΟΥΤΟ
ΠΡΑΙΤΩΡΙΑ
ΣΟΥΑΖΙΛΑΝΔΗ
ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ
ΛΕΣΟΤΟ
Β
Δ
Α
Ν
ΚΛΙΜΑΚΑ: 1:35.000.000
Ακρ.Καλής Ελπίδας

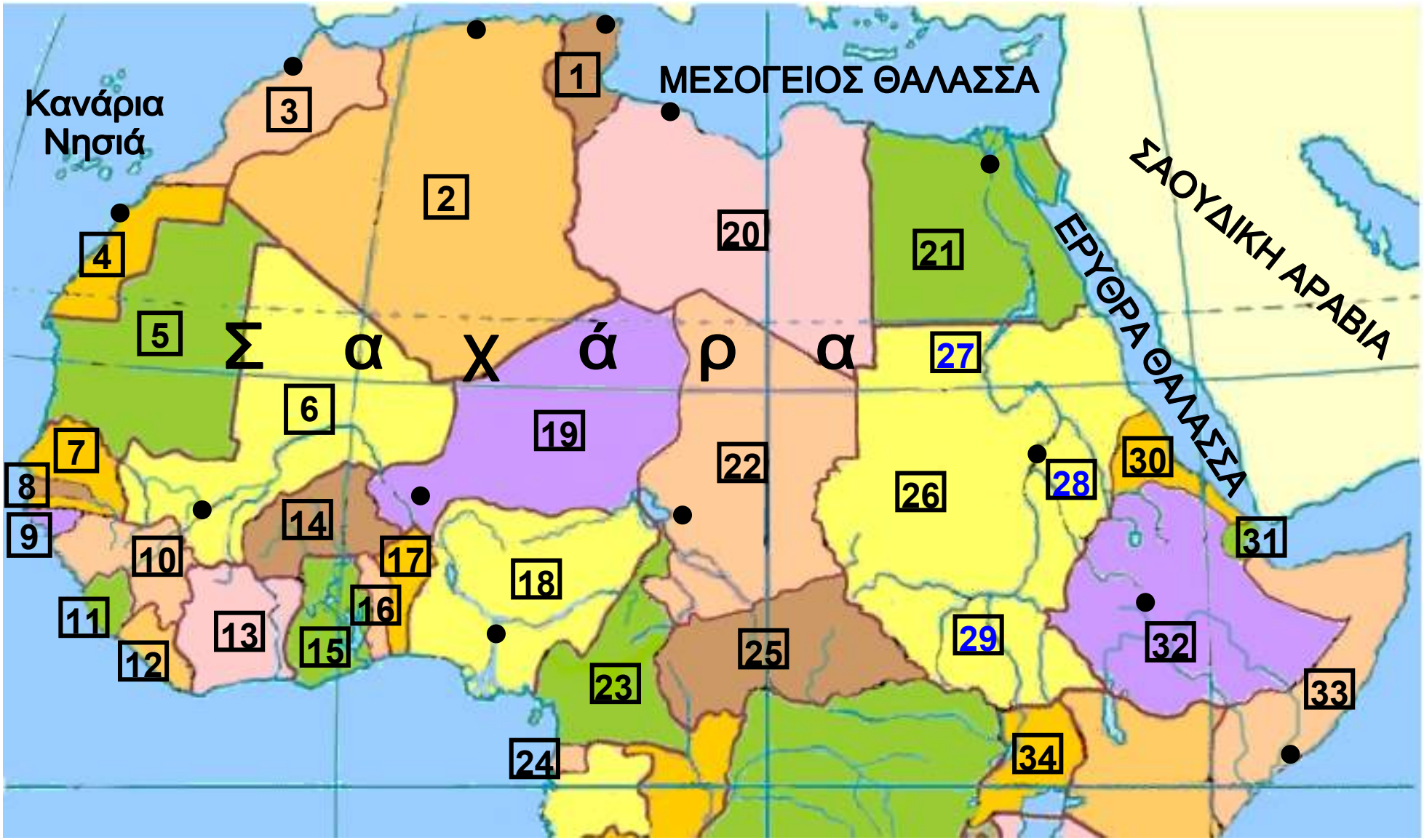
Κανάρια Νησιά
ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ
ΕΡΥΘΡΑ ΘΑΛΑΣΣΑ
Σ α χ ά ρ α
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34

Υπόμνημα του χάρτη της σελίδας 65			
1	ΤΥΝΗΣΙΑ - Τύνιδα	18	ΝΙΓΗΡΙΑ - Αμπούγια
2	ΑΛΓΕΡΙΑ - Αλγέρι	19	ΝΙΓΗΡ - Νιαμέϊ
3	ΜΑΡΟΚΟ - Ραμπάτ	20	ΛΙΒΥΗ - Τρίπολη
4	ΔΥΤΙΚΗ ΣΑΧΑΡΑ - Ελ Αγιούν	21	ΑΙΓΥΠΤΟΣ - Κάϊρο
5	ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑ	22	ΤΣΑΝΤ - Ντζαμένα
6	ΜΑΛΙ - Μπαμάκο	23	ΚΑΜΕΡΟΥΝ
7	ΣΕΝΕΓΑΛΗ	24	ΙΣΗΜ. ΓΟΥΪΝΕΑ
8	ΓΚΑΜΠΙΑ	25	ΚΕΝΤΡΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
9	ΓΟΥΪΝΕΑ ΜΠΙΣΑΟ	26	ΣΟΥΔΑΝ - Χαρτούμ
10	ΓΟΥΪΝΕΑ	27	π.Νείλος
11	ΣΙΕΡΑ ΛΕΟΝΕ	28	Γαλάζιος Νείλος
12	ΛΙΒΕΡΙΑ	29	Λευκός Νείλος
13	ΑΚΤΗ ΕΛΕΦΑΝΤΟΣΤΟΥ	30	ΕΡΥΘΡΑΙΑ
14	ΜΠΟΥΡΚΙΝΑ ΦΑΣΟ	31	ΤΣΙΜΠΟΥΤΙ
15	ΓΚΑΝΑ	32	ΑΙΘΙΟΠΙΑ - Αντίς Αμπέμπα
16	ΤΟΓΚΟ	33	ΣΟΜΑΛΙΑ - Μπογκαντίσιο
17	ΜΠΕΝΙΝ	34	ΟΥΓΚΑΝΤΑ

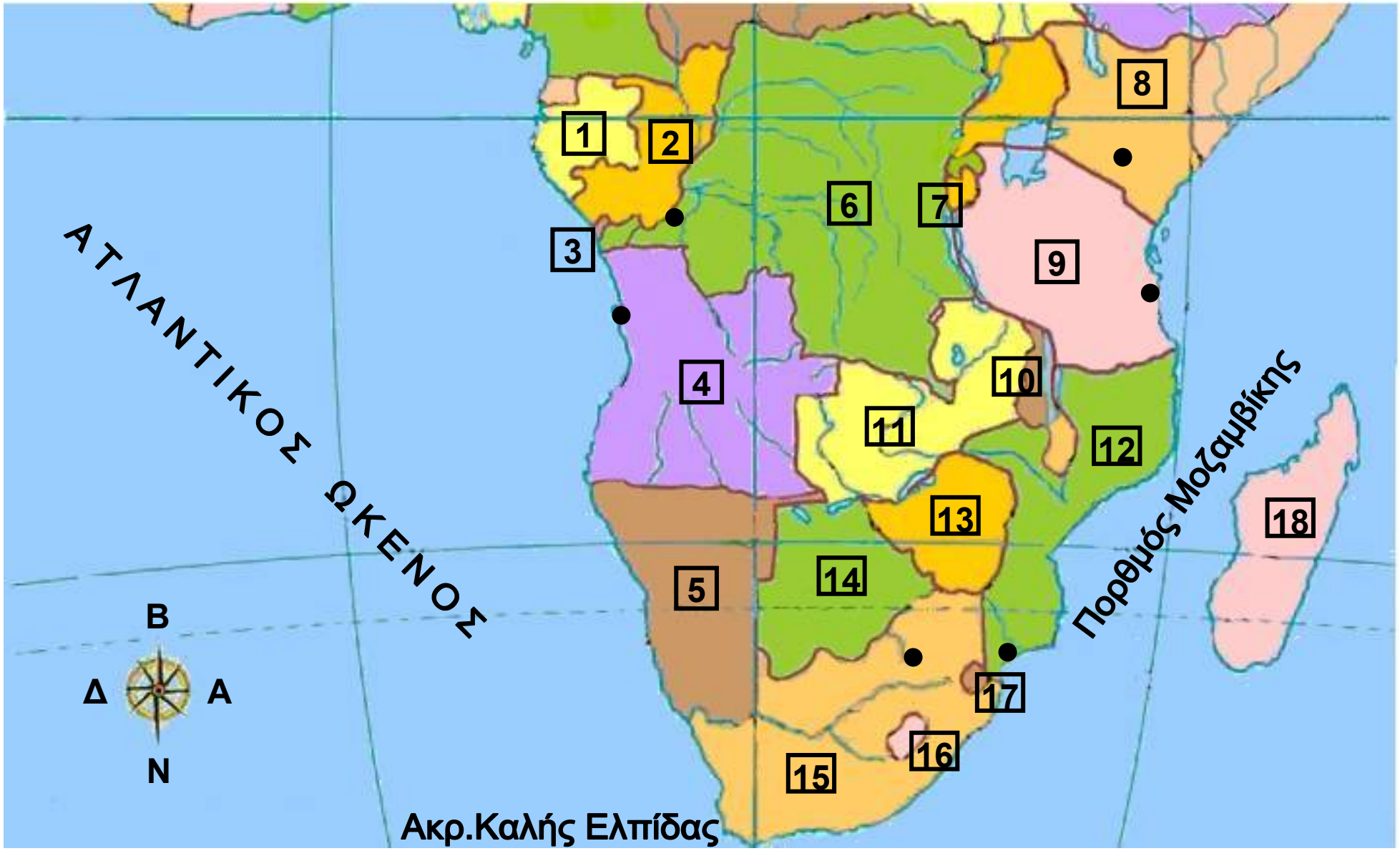
ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΝΟΣ
Πορθμός Μοζαμβίκης
Ακρ.Καλής Ελπίδας
Β
Δ
Α
Ν
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18

Υπόμνημα του χάρτη της σελίδας 67			
1	ΓΚΑΜΠΟΝ	10	ΜΑΛΑΟΥΙ
2	ΚΟΓΚΟ	11	ΖΑΜΠΙΑ
3	ΚΑΜΠΙΝΤΑ	12	ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ - Μαπούτο
4	ΑΓΚΟΛΑ - Λουάντα	13	ΖΙΜΠΑΜΠΟΥΕ
5	ΝΑΜΙΜΠΙΑ	14	ΜΠΟΤΣΟΥΑΝΑ
6	ΖΑΪΡ - Κινσάσα	15	ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ - Πραιτώρια
7	ΜΠΟΥΡΟΥΝΤΙ	16	ΛΕΣΟΤΟ
8	ΚΕΝΥΑ - Ναϊρόμπι	17	ΣΟΥΑΖΙΛΑΝΔΗ
9	ΤΑΝΖΑΝΙΑ - Ντοντόμα	18	ΜΑΔΑΓΑΣΚΑΡΗ

Κεφάλαιο 37ο

Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Αφρικής

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ⇨ *για τη θέση της Αφρικής στον παγκόσμιο χάρτη*
- ⇨ *για τα κυριότερα στοιχεία του φυσικού της περιβάλλοντος*

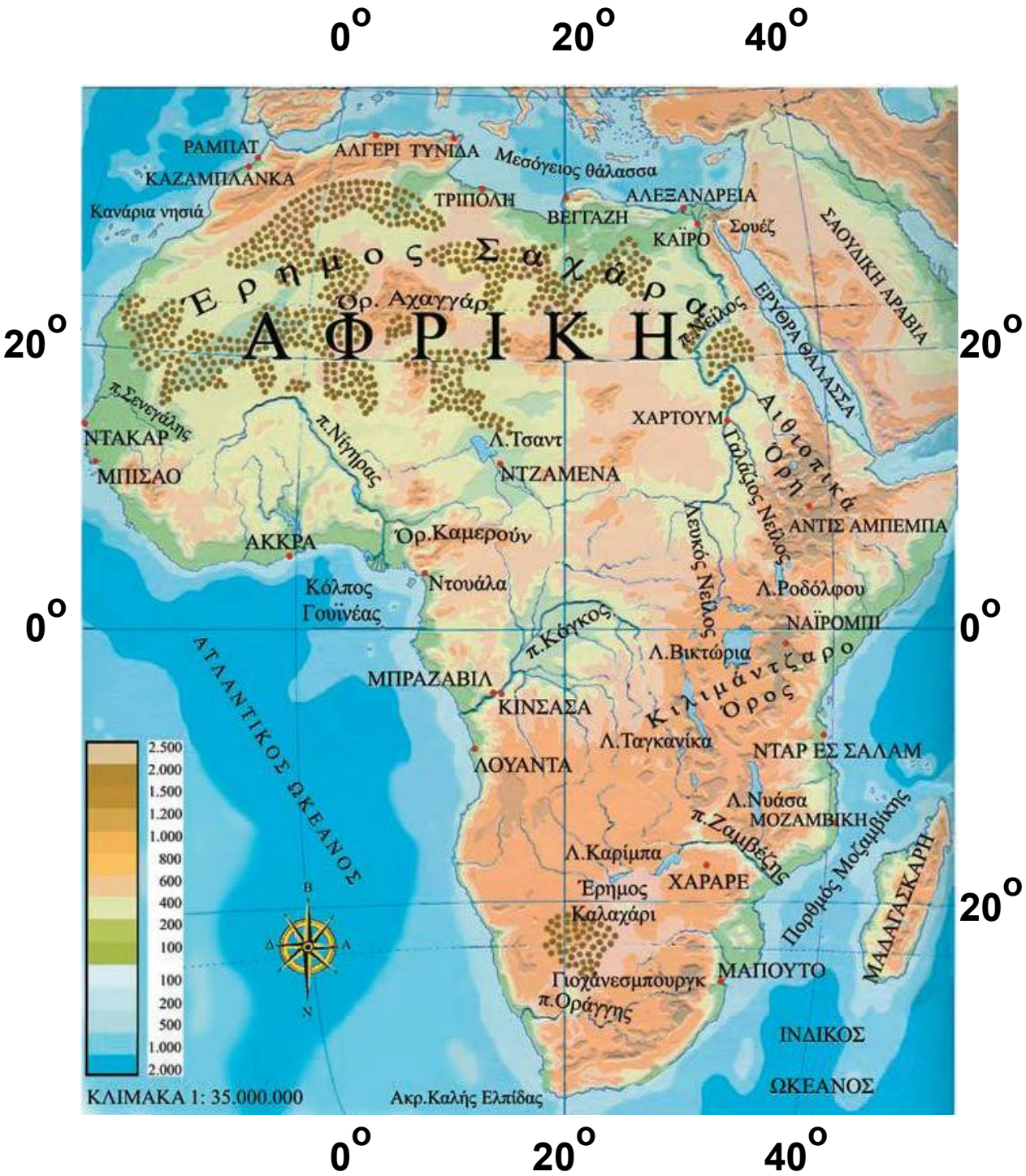

Εικόνα 37.1: Γεωμορφολογικός χάρτης της Αφρικής

ΡΑΜΠΑΤ
ΑΛΓΕΡΙ
ΤΥΝΙΔΑ
Μεσόγειος Θάλασσα
ΚΑΖΑΜΠΛΑΝΚΑ
ΤΡΙΠΟΛΗ
ΒΕΓΓΑΖΗ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ
Κανάρια νησιά
ΚΑΪΡΟ
Σουέζ
Έρημος Σαχάρα
Ορ. Αχαγγάρ
ΕΡΥΘΡΑ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΑΦΡΙΚΗ
π.Νείλος
π.Σενεγάλης
π.Νίγηρας
ΧΑΡΤΟΥΜ
Αιθιοπικά Όρη
ΝΤΑΚΑΡ
Λ.Τσαντ
Γαλάζιος Νείλος
ΜΠΙΣΑΟ
ΝΤΖΑΜΕΝΑ
ΑΝΤΙΣ ΑΜΠΕΜΠΑ
ΑΚΚΡΑ
Ορ.Καμερούν
Λευκός Νείλος
Ντουάλα
Λ.Ροδόλφου
Κόλπος Γουϊνέας

ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
π.Κάγκος
ΝΑΪΡΟΜΠΙ
Λ.Βικτώρια
ΜΠΡΑΖΑΒΙΑ
Κιλιμάντζαρο
Όρος
ΚΙΝΣΑΣΑ
Λ.Ταγκανίκα
ΝΤΟΝΤΟΜΑ
ΛΟΥΑΝΤΑ
Λ.Νυάσα
ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ
π.Ζαμβέζης
Πορθμός Μοζαμβίκης
ΜΑΔΑΓΑΣΚΑΡΗ
Λ.Καρίμπα
Έρημος
Καλαχάρι
ΧΑΡΑΡΕ
Β
Δ
Α
Ν
ΜΑΠΟΥΤΟ
Γιοχάνεσμπουργκ
π.Οράγγης
ΙΝΔΙΚΟΣ
ΩΚΕΑΝΟΣ
Ακρ.Καλής Ελπίδας

Εντοπίστε τη θέση της Αφρικής στο χάρτη της τάξης σας και σημειώστε τις θάλασσες, από τις οποίες βρέχεται. Σε ποια γεωγραφικά σημεία συνδέεται με άλλες ηπείρους;

Η Αφρική είναι ένα απέραντο οροπέδιο, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου βρίσκεται στην τροπική ζώνη. Το οροπέδιο αυτό καταλήγει στη θάλασσα δημιουργώντας απόκρημνες ακτές, τις οποίες οι Ευρωπαίοι εξερευνητές δύσκολα μπορούσαν να προσεγγίσουν. Για το λόγο αυτό το εσωτερικό της Αφρικής άργησε να εξερευνηθεί. Η Αφρική θεωρείται η πιο αραιοκατοικημένη ήπειρος, διότι αποτελείται από ερημικές και ημιέρημες βραχώδεις εκτάσεις και από παρθένα δάση, περιβάλλοντα τα οποία διαμορφώνουν δύσκολες συνθήκες διαβίωσης.

Το ηπειρωτικό ανάγλυφο δεν παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία. Γενικά στο κέντρο της ηπείρου υπάρχουν μικροί ορεινοί όγκοι, ενώ στην περιφέρεια συναντάμε μικρά και μεγάλα όρη, πολλά από τα οποία αποτελούν ηφαίστεια.

Το Κιλιμάντζαρο είναι το υψηλότερο βουνό της Αφρικής. Στην κορυφή του βρίσκεται το γνωστό ηφαίστειο. Άλλα ηφαιστειογενή όρη είναι το όρος Κένυα, το Ρουβενζόρι, το Καμερούν και η Αιθιοπική οροσειρά.
Η μοναδική μεγάλη οροσειρά είναι ο Άτλας, που βρίσκεται στα βορειοανατολικά της ηπείρου και απλώνεται από τον Ατλαντικό ωκεανό μέχρι τις ακτές της Μεσογείου Θάλασσας.

Το ταξίδι στο εσωτερικό της Αφρικής ονομάζεται «σαφάρι». Με τη βοήθεια του γεωμορφολογικού χάρτη σχεδίασε ένα σαφάρι στην Αφρική. Ποια άλλα βουνά θα συναντήσεις και ποια μεγάλη έρημο θα διασχίσεις; Προσπάθησε να εντοπίσεις προβλήματα που είναι πιθανό να αντιμετωπίσεις.

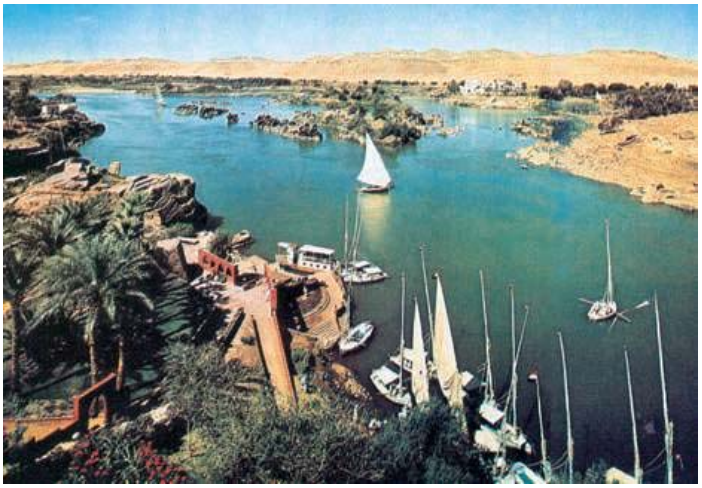

Εικόνα 37.2: Ο Νείλος κοντά στο Ασσουάν

Εικόνα 37.3: Το φράγμα στον Ζαμβέζη, Ζιμπάμπουε

Το υδρογραφικό δίκτυο της Αφρικής αποτελείται από πολλές μεγάλες λίμνες, όπως είναι η Βικτόρια, η Ταγκανίκα, η Νυάσσα, η Τσαντ και άλλες, καθώς επίσης και από γνωστούς ποταμούς.

Ο Νείλος, που είναι ο μεγαλύτερος σε μήκος ποταμός της ηπείρου, αποτελεί βασική πηγή ζωής για τους κατοίκους της Αιγύπτου. Στις εκβολές του σχηματίζεται ένα πολύ μεγάλο και εύφορο «δέλτα». Οι Αιγύπτιοι

έχουν κατασκευάσει το γνωστό φράγμα του Ασσουάν, με το οποίο χρησιμοποιούν τα νερά του. Άλλοι μεγάλοι ποταμοί της Αφρικής είναι ο Κόνγκο, ο Νίγηρας, ο Ζαμβέζης και ο Σενεγάλης.

Ας συζητήσουμε μαζί πώς ο άνθρωπος κατέστρεψε το φυσικό περιβάλλον, με συνέπεια πολλά είδη της πανίδας και χλωρίδας να έχουν εξαφανιστεί ή να απειλούνται με εξαφάνιση.

Στην Αφρική υπάρχει ένας τεράστιος ορυκτός πλούτος από κοιτάσματα πολύτιμων μετάλλων (χρυσού, αργύρου και διαμαντιών), ορυκτών καυσίμων (πετρελαίου, άνθρακα, φυσικού αερίου) και μεταλλευμάτων (χαλκού, σιδήρου, ουρανίου κ.ά.). Τα κοιτάσματα αυτά βρίσκονται διάσπαρτα σε ολόκληρη την ήπειρο, αλλά παραμένουν αναξιοποίητα εξαιτίας της έλλειψης τεχνογνωσίας και οικονομικών πόρων των κατοίκων. Για πολλές δεκαετίες, χώρες του ονομαζόμενου δυτικού κόσμου (Αγγλία, Γαλλία κ.ά.) ίδρυσαν αποικίες στις περιοχές αυτές, με σκοπό την εκμετάλλευση του πλούτου για δικό τους όφελος, αφήνοντας τους κατοίκους να ζουν σε σχεδόν πρωτόγονη κατάσταση.

Γεωγραφικό γλωσσάριο

<u>Αποικιοκρατία</u>: κατοχή και διοίκηση εδαφών από κυβέρνηση ξένου κράτους

<u>Ημιέρημη έκταση</u>: έκταση ηπειρωτική, που βρίσκεται στα άκρα των ερήμων

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωριζόμαστε σε δύο ομάδες. Η μία βρίσκει πληροφορίες για το σχηματισμό των διαμαντιών και η άλλη εξηγεί γιατί στο «δέλτα» των ποταμών δεν μπορούμε να κατασκευάσουμε λιμάνια.

Αν θέλεις διάβασε κι αυτό…

Έργα του ανθρώπου στην Αφρική

Η διώρυγα του Σουέζ: Το τεχνικό έργο που προσέφερε τα μέγιστα στην ανθρωπότητα. Συντόμευσε τις αποστάσεις ανάμεσα στα ευρωπαϊκά και στα ασιατικά λιμάνια, αφού τα πλοία ήταν υποχρεωμένα να κάνουν τον περίπλου της Αφρικής διανύοντας περίπου απόσταση 11.000 χιλιομέτρων, ενώ με την κατασκευή της διώρυγας η απόσταση αυτή έγινε σχεδόν η μισή. Η διάνοιξη της διώρυγας οφείλεται στο Γάλλο μηχανικό Φερτινάντ ντε Λεσσέψ. Περισσότεροι από πενήντα χιλιάδες εργάτες δούλεψαν για δέκα χρόνια (1859-1869). Η διώρυγα έχει μήκος 168 χιλιόμετρα και βάθος 9 μέτρα.

Το φράγμα του Ασσουάν: Είναι το μεγαλύτερο στον κόσμο και χτίστηκε το 1964 πάνω σε καταρράκτη, κοντά στη λίμνη Νάσσερ. Έχει μήκος 2.000 μέτρα και ύψος 45 μέτρα. Χάρη στο φράγμα αρδεύονται 4 εκατομ. στρέμματα ολόκληρο το χρόνο, ενώ πρώτα αρδεύονταν μόνο το καλοκαίρι. Η κατασκευή του επηρεάζει σημαντικά την οικο-

νομική ανάπτυξη της Αιγύπτου, αφού εμποδίζει τις πλημμύρες στις κατοικημένες περιοχές, παρέχει νερό για ύδρευση και άρδευση, αυξάνει την αρδευόμενη γη κι επομένως το εισόδημα των καλλιεργητών, δίνει τη δυνατότητα να δημιουργηθούν νέες βιομηχανίες, παρέχει υδροηλεκτρική ενέργεια και βελτιώνει τον τρόπο ζωής των Αιγυπτίων.

Ταυτόχρονα όμως δημιουργεί και σοβαρά προβλήματα, όπως είναι ο περιορισμός της φυσικής λίπανσης των περιοχών, η οποία γινόταν με τις πλημμύρες του Νείλου. Τώρα πρέπει να γίνεται στη χώρα εισαγωγή λιπασμάτων, πράγμα που επιβαρύνει την οικονομία και υποβαθμίζει την ποιότητα των προϊόντων. Άλλα προβλήματα είναι η αύξηση της υγρασίας που καταστρέφει τα αρχαία μνημεία και ο φόβος της καταστροφής μεγάλου μέρους της Αιγύπτου στη περίπτωση υπερχείλισής του.

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 38ο

Οι κάτοικοι και τα κράτη της Αφρικής

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ⇨ για τους κατοίκους της Αφρικής και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν
- ⇨ για τα κράτη της Αφρικής

1. Οι κάτοικοι της Αφρικής

Εικόνα 38.1: Νομάδες στο Φουλάνι Δυτ. Αφρικής

Εικόνα 38.2: Οι φυλές Κικουγιού και Μασάι της Κένυας

Ας συζητήσουμε μαζί γιατί στην Αφρική συναντάμε τόσο μεγάλη ποικιλία εθίμων, συνηθειών και πολιτισμών, στοιχεία τα οποία τη χαρακτηρίζουν ως «μωσαϊκό φυλών και εθνοτήτων».

Στη Βόρεια Αφρική ζουν Άραβες, λευκοί μουσουλμάνοι, οι οποίοι χωρίς να δεχθούν καμία επιρροή από την Ευρώπη δημιούργησαν αξιόλογο πολιτισμό. Μνημεία του αιγυπτιακού πολιτισμού δηλώνουν την προσφορά των αρχαίων Αιγυπτίων στην ανθρωπότητα: οι πυραμίδες, εφευρέσεις, τα κείμενα στην ιερογλυφική γραφή, το γυαλί, το πρώτο άρμα με τροχούς και πολλά άλλα. Στη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας φυλάσσονται ανεκτίμητης αξίας πάπυροι, στους οποίους υπάρχουν πληροφορίες και αναπαραστάσεις αυτού του αξιόλογου πολιτισμού.

Ας εξετάσουμε τις σχέσεις των Ελλήνων με τους Αιγυπτίους από την εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου μέχρι και τη σύγχρονη εποχή. Ο Κωνσταντίνος Καβάφης αποτελεί έναν ισχυρό κρίκο αυτής της σχέσης.

Οι κάτοικοι της Βόρειας Αφρικής ανήκουν κυρίως στη λευκή φυλή. Αξιοποιώντας τη σύγχρονη τεχνολογία χρησιμοποιούν τους φυσικούς πόρους και κυρίως το πετρέλαιο των ερήμων της Σαχάρας και της Ερυθράς Θάλασσας. Στην έρημο ζουν λίγοι βεδουίνοι, οι οποίοι σταδιακά εγκαταλείπουν τη νομαδική ζωή και εγκαθίστανται κοντά στις μεγάλες πόλεις, όπου βρίσκουν εργασία.

Εικόνα 38.3: Καταυλισμός προσφύγων της Σομαλίας

Εικόνα 38.4: Λιμός στη Σομαλία

Εικόνα 38.5: Στο σχολείο του Λόγος της Νιγηρίας

Στην Κεντρική Αφρική κυρίως κατοικούν μαύροι ιθαγενείς, οι οποίοι δέχθηκαν έντονες επιρροές από την αποικιοκρατία των Ευρωπαίων, καθώς και από την εγκατάσταση των Αράβων στην περιοχή. Πολλές από τις χώρες της Κεντρικής Αφρικής ανήκουν σε αυτές που ονομάζουμε «χώρες του Τρίτου Κόσμου», επειδή είναι οι πιο φτωχές του κόσμου. Πείνα, αρρώστιες, ιδιαίτερα το A.I.D.S., έλλειψη νερού και φαρμάκων οδηγούν τους κατοίκους σε αφανισμό, παρά το μεγάλο αριθμό των γεννήσεων.

Συζητήστε μεταξύ σας και προβληματιστείτε για τη ζωή των παιδιών στις περιοχές αυτές. Ποια πιστεύετε ότι θα πρέπει να είναι η δική μας στάση απέναντι στα προβλήματα επιβίωσης αυτών των παιδιών;

Η Νότια Αφρική χαρακτηρίζεται από τον ανθρώπινο αγώνα κατά των φυλετικών διακρίσεων. Μέχρι τα μέσα του 17ου αιώνα κατοικούσαν εκεί μόνο λίγοι μαύροι ιθαγενείς. Στη συνέχεια έφθασαν οι Ευρωπαίοι (Ολλανδοί, Γάλλοι, Γερμανοί και Άγγλοι) με σκοπό να εκμεταλλευτούν το φυσικό πλούτο της περιοχής. Οι Ευρωπαίοι άποικοι μεταχειρίστηκαν τους ιθαγενείς σαν δούλους στα χωράφια τους.

Ας συζητήσουμε μαζί για την άδικη κυριαρχία των λευκών πάνω στους νέγρους. Η πολιτική των φυλετικών διακρίσεων, η πολιτική του απαρτχάιντ όπως είναι γνωστή, δεν πρέπει να χαρακτηρίζει το σημερινό άνθρωπο.

2. Οι κάτοικοι της Αφρικής

Σήμερα η Αφρική αποτελείται από περισσότερα από 55 κράτη, πολλά από τα οποία απέκτησαν την ανεξαρτησία τους κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Τα κράτη κυρίως της Κεντρικής Αφρικής είναι αραιοκατοικημένα εξαιτίας των δύσκολων κλιματικών συνθηκών που επικρατούν εκεί.

Εικόνα 38.6: Νέλσον Μαντέλα

Οπαδοί του Αφρικανικού Εθνικού Κογκρέσου. Το κόμμα αυτό κέρδισε τις πρώτες πολυφυλετικές εκλογές το 1994 και ο Νέλσον Μαντέλα έγινε πρόεδρος.

Βρείτε στο χάρτη της Αφρικής τα κράτη της και τις πρωτεύουσές τους. Εντοπίστε επίσης στο χάρτη τα γνωστότερα λιμάνια της Αφρικής.

Οι χώρες της Βόρειας Αφρικής, δηλαδή οι βορειο-αφρικανικές αραβικές χώρες, έχουν υψηλότερο επίπεδο ζωής από τις χώρες του νότου. Αυτό συμβαίνει, επειδή οι καλές κλιματικές συνθήκες έχουν βοηθήσει σε ικανοποιητικό βαθμό την ανάπτυξη της γεωργίας. Επιπλέον το πλούσιο σε ορυκτά υπέδαφος συντελεί στην οικονομική ανάπτυξή τους, μάλιστα δε μερικές από τις χώρες αυτές εξάγουν πετρέλαιο και φυσικό αέριο. Αντίθετα οι χώρες του νότου, που έχουν να αντιμετωπίσουν πολύ δύσκολες κλιματικές συνθήκες, δεν έχουν αξιοποιήσει το εξίσου πλούσιο υπέδαφός τους και δεν μπόρεσαν μέχρι σήμερα να αναπτυχθούν οικονομικά.

Γενικά, παρατηρείται καθυστέρηση στην ανάπτυξη της αφρικανικής ηπείρου. Ένας σοβαρός λόγος της καθυστέρησης αυτής ήταν η δράση των αποικιακών καθεστώτων. Βέβαια και μετά το τέλος της αποικιοκρατίας δεν υπήρξε άμεση ανάπτυξη. Μεταξύ των αιτίων συγκαταλέγονται η έλλειψη υποδομών, ο τεχνητός καθορισμός των συνόρων σύμφωνα με τα συμφέροντα των αποικιοκρατών, η έλλειψη δημοκρατικής παιδείας, που έγινε αιτία να εγκαθιδρυθούν απολυταρχικά καθεστώτα, οι λιμοί, οι αρρώστιες και βεβαίως οι εμφύλιοι πόλεμοι μεταξύ των κρατών, όπως στη Ρουάντα, στο Τσαντ, στο Σουδάν και αλλού.

Ας συζητήσουμε πώς θα μπορούσαν οι κάτοικοι των χωρών αυτών, με τη βοήθεια της διεθνούς κοινότητας, να αναπτυχθούν οικονομικά και να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής τους. Πώς θα συμβεί αυτό χωρίς να κάνουν τα δικά μας λάθη, δηλαδή χωρίς να καταστρέψουν το περιβάλλον για χάρη της ανθρώπινης ευημερίας;

Αν θέλεις διάβασε κι αυτό…

Οι φυλετικές διακρίσεις

Τα κυριότερα στοιχεία των φυλετικών διακρίσεων ήταν:

- ✓ **Οι μαύροι δεν είχαν δικαίωμα ψήφου, ούτε μπορούσαν οι ίδιοι να αναλάβουν ένα κρατικό αξίωμα.**
- ✓ **Οι μαύροι έπρεπε να ζουν απομονωμένοι σε δικές τους περιοχές μακριά από τις συνοικίες των λευκών.**
- ✓ **Τα επαγγέλματα, που μπορούσαν να κάνουν, ήταν τα πιο σκληρά, δηλαδή εργάτες στα ορυχεία, στα χωράφια και υπηρέτες των λευκών.**
- ✓ **Τα χρήματα που εισέπρατταν από την εργασία τους ήταν πολύ λίγα σε σχέση με αυτά που έπαιρναν οι λευκοί.**
- ✓ **Τα παιδιά των μαύρων δεν είχαν τις ίδιες εκπαιδευτικές ευκαιρίες με τα παιδιά των λευκών. Δεν μπορούσαν να φοιτήσουν στα καλά σχολεία, τα οποία προορίζονταν μόνο για τα παιδιά των λευκών.**
- ✓ **Δεν μπορούσαν να επισκεφθούν θέατρα, κινηματογράφους και γενικά τους χώρους αναψυχής, οι οποίοι προορίζονταν μόνο για τους λευκούς.**

Η εξέγερση των μαύρων εναντίον αυτής της αδικίας κράτησε πολλά χρόνια και πολύ αίμα χύθηκε για την ανθρώπινη ελευθερία...

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 39ο

Η ταυτότητα της Βόρειας Αμερικής

ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Έκταση: 24.300.000 τετρ. χμ.

Πληθυσμός: 427.000.000 κάτοικοι (2004)

Θέση: Βρίσκεται (περίπου) μεταξύ 83° 10΄ Β (Βόρειο πλάτος) και 9° 25΄ Β (Βόρειο πλάτος) και 172,5^{o} Δ (Δυτικό μήκος) και 46° 37΄ Δ (Δυτικό μήκος). (Περιλαμβάνονται και τα νησιά)

Οριζόντιος διαμελισμός (κυριότερα ακτογραφικά στοιχεία)

Ωκεανοί - Θάλασσες: Ειρηνικός Ωκεανός, Ατλαντικός Ωκεανός (Θάλασσα Λαμπραντόρ και Καραϊβική), Αρκτικός Ωκεανός (Θάλασσα Μπωφόρτ και Λίνκολν)

Ακρωτήρια: Μούρισον, Πρίγκιπας της Ουαλίας

Χερσόνησοι: Μπούθια, της Αλάσκας, της Καλιφόρνιας, της Φλόριντας, του Λαμπραντόρ

Κόλποι: Αλάσκας, Καλιφόρνιας, Μεξικού, Χάντσον

Νησιωτικά συμπλέγματα, Νησιά: Γροιλανδία, Αλεούτιοι νήσοι, Κούβα, Αϊτή, Μεγάλες Αντίλλες, Μικρές Αντίλλες

Κατακόρυφος διαμελισμός (κυριότερα στοιχεία)

Οροσειρές, όρη: Αλάσκας, Μπρουξ, Βραχώδη, Απαλάχια, Σιέρα Μάδρε, Σιέρα Νεβάδα

Πεδιάδες: Αμερικανική πεδιάδα, Πεδιάδα του Καναδά

Ποταμοί: Μισισιπής, Μισούρι, Μακένζι, Οχάιο, Αρκάνσας, Ρίο Γκράντε, Αγίου Λαυρεντίου

Λίμνες: Μεγάλη Λίμνη Σκλάβων, Μεγάλης Άρκτου, Σουπίριορ, Μίτσιγκαν, Χιούρον, Οντάριο

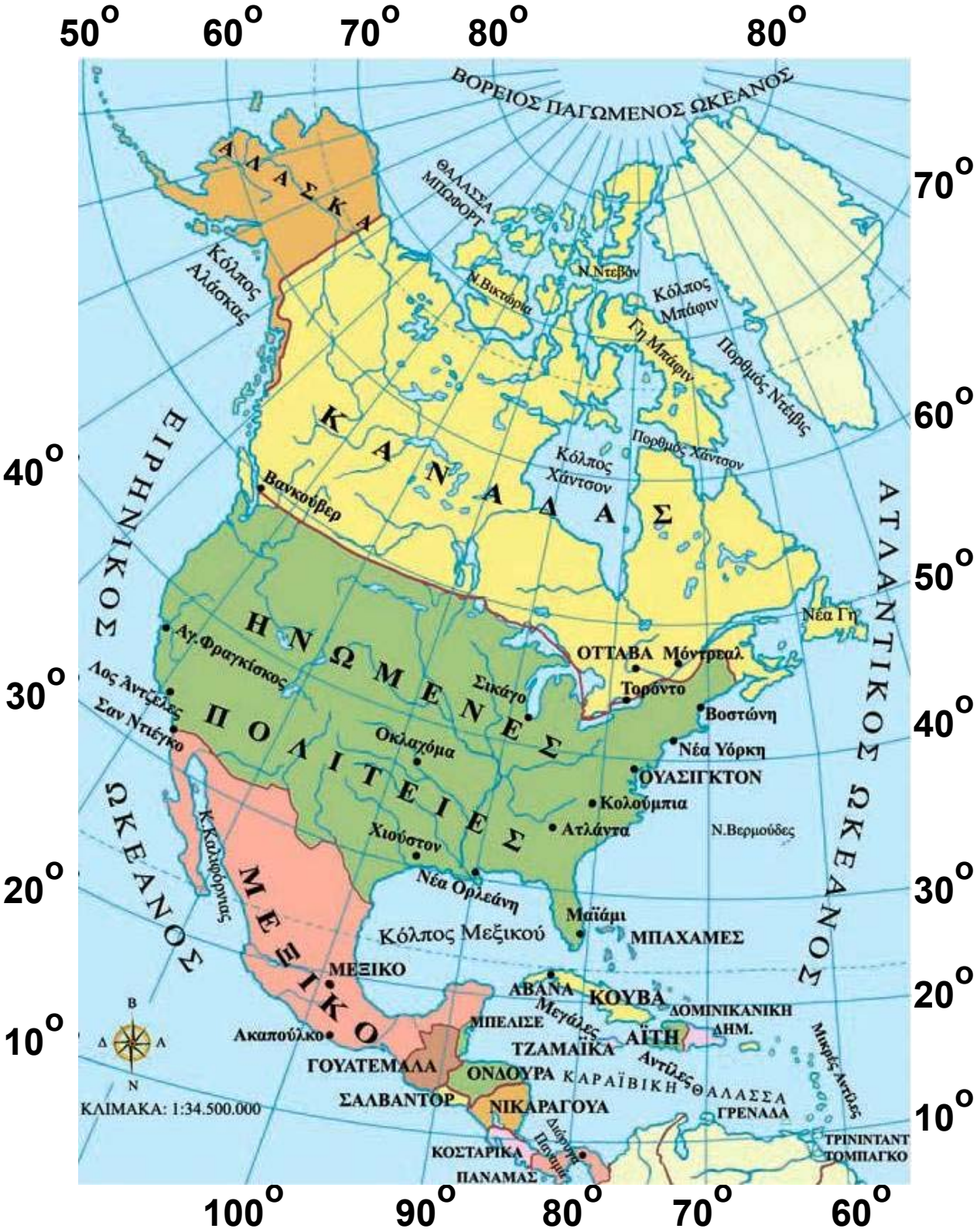
50° 60° 70° 80° 80°
70° 60° 50° 40° 30° 20° 10°
100° 90° 80° 70° 60°
ΒΟΡΕΙΟΣ ΠΑΓΩΜΕΝΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΑΛΑΣΚΑ
Κόλπος Αλάσκας
ΘΑΛΑΣΣΑ ΜΠΩφΟΡΤ
Ν.Βικτώρια
Ν.Ντεβόν
Κόλπος Μπάφιν
Γη Μπάφιν
Πορθμός Ντέιβις
ΚΑΝΑΔΑΣ
Κόλπος Χάντσον
Πορθμός Χάντσον
Βανκούβερ
ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
Νέα Γη
ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ
Αγ.Φρανκίσκος
Λος Άντζελες
Σαν Ντιέγκο
Σικάγο
ΟΤΤΑΒΑ
Μόντρεαλ
Τορόντο
Βοστώνη
Νέα Υόρκη
Οκλαχόμα
ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ
Κολούμπια
Ατλάντα
Ν.Βερμούδες
Χιούστον
Κ.Καλιφόρνιας
Νέα Ορλεάνη
Μαϊάμι
Κόλπος Μεξικού
ΜΠΑΧΑΜΕΣ
ΜΕΞΙΚΟ
ΜΕΞΙΚΟ
ΑΒΑΝΑ
ΚΟΥΒΑ
ΔΟΜΙΝΙΚΑΝΙΚΗ ΔΗΜ.
Μεγάλες Αντίλλες
ΜΠΕΛΙΣΕ
ΑΪΤΗ
ΤΖΑΜΑΪΚΑ
Μικρές Αντίλλες
Ακαπούλκο
ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ
ΟΝΔΟΥΡΑ
ΚΑΡΑΪΒΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΣΑΛΒΑΝΤΟΡ
ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ
ΓΡΕΝΑΔΑ
ΤΡΙΝΙΝΤΑΝΤ ΤΟΜΠΑΓΚΟ
ΚΟΣΤΑΡΙΚΑ
ΠΑΝΑΜΑΣ
Διώρυγα Παναμά
Β
Δ Α
Ν
ΚΛΙΜΑΚΑ: 1:34.500.000

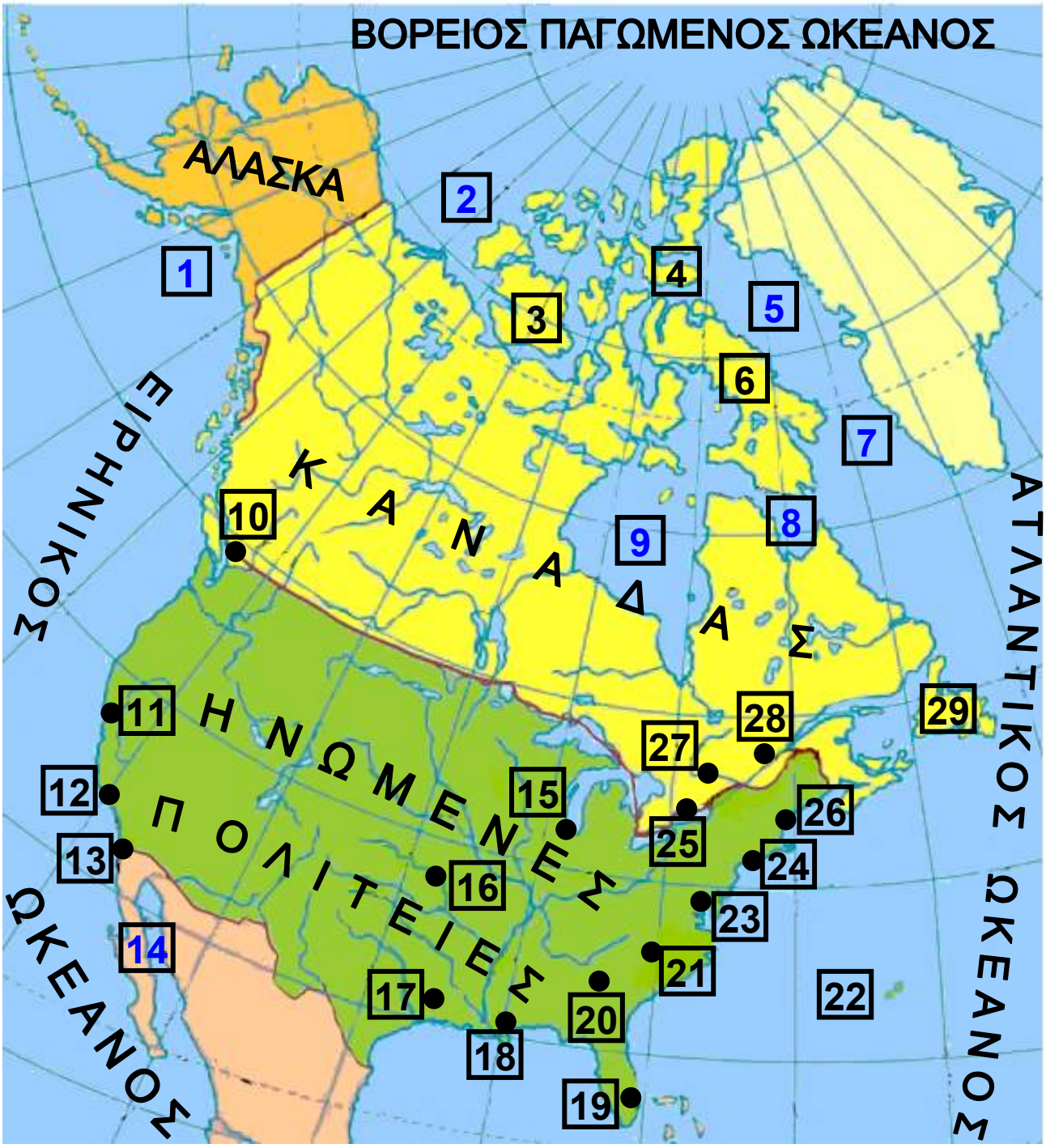
ΒΟΡΕΙΟΣ ΠΑΓΩΜΕΝΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΑΛΑΣΚΑ
ΚΑΝΑΔΑΣ
ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ
ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

Υπόμνημα του χάρτη της σελίδας 10			
1	Κόλπος Αλάσκας	16	Οκλαχόμα
2	ΘΑΛΑΣΣΑ ΜΠΩΦΟΡΤ	17	Χιούστον
3	Ν.Βικτώρια	18	Νέα Ορλεάνη
4	Ν.Ντεβόν	19	Μαϊάμι
5	Κόλπος Μπάφιν	20	Ατλάντα
6	Γη Μπάφιν	21	Κολούμπια
7	Πορθμός Ντέιβις	22	Ν.Βερμούδες
8	Πορθμός Χάντσον	23	ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ
9	Κόλπος Χάντσον	24	Νέα Υόρκη
10	Βανκούβερ	25	Τορόντο
11	Αγ.Φραγκίσκος	26	Βοστώνη
12	Λος Άντζελες	27	ΟΤΤΑΒΑ
13	Σαν Ντιέγκο	28	Μόντρεαλ
14	Κ.Καλιφόρνιας	29	Νέα Γη
15	Σικάγο		

Κόλπος Μεξικού
ΜΠΑΧΑΜΕΣ
Μεγάλες Αντίλες
ΜΕΞΙΚΟ
ΑΒΑΝΑ
ΚΟΥΒΑ
Β
Δ
Α
Ν
Ακαπούλκο
ΜΠΕΛΙΣΕ
ΑΪΤΗ
ΔΟΜΙΝΙΚΑΝΙΚΗ ΔΗΜ.
ΤΖΑΜΑΪΚΑ
ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ
ΟΝΔΟΥΡΑ
ΚΑΡΑΪΒΙΚΗ ΘΑΛ.
Μικρές Αντίλες
ΣΑΛΒΑΝΤΟΡ
ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ
ΓΡΕΝΑΔΑ
ΚΟΣΤΑΡΙΚΑ
ΠΑΝΑΜΑΣ
Διώρυγα Παναμά
ΤΟΜΠΑΓΚΟ
ΤΡΙΝΙΝΤΑΝΤ

Κεφάλαιο 39ο

Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Βόρειας Αμερικής

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ⇨ *για τη θέση της Βόρειας Αμερικής στον παγκόσμιο χάρτη*
- ⇨ *για τα κυριότερα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντός της*

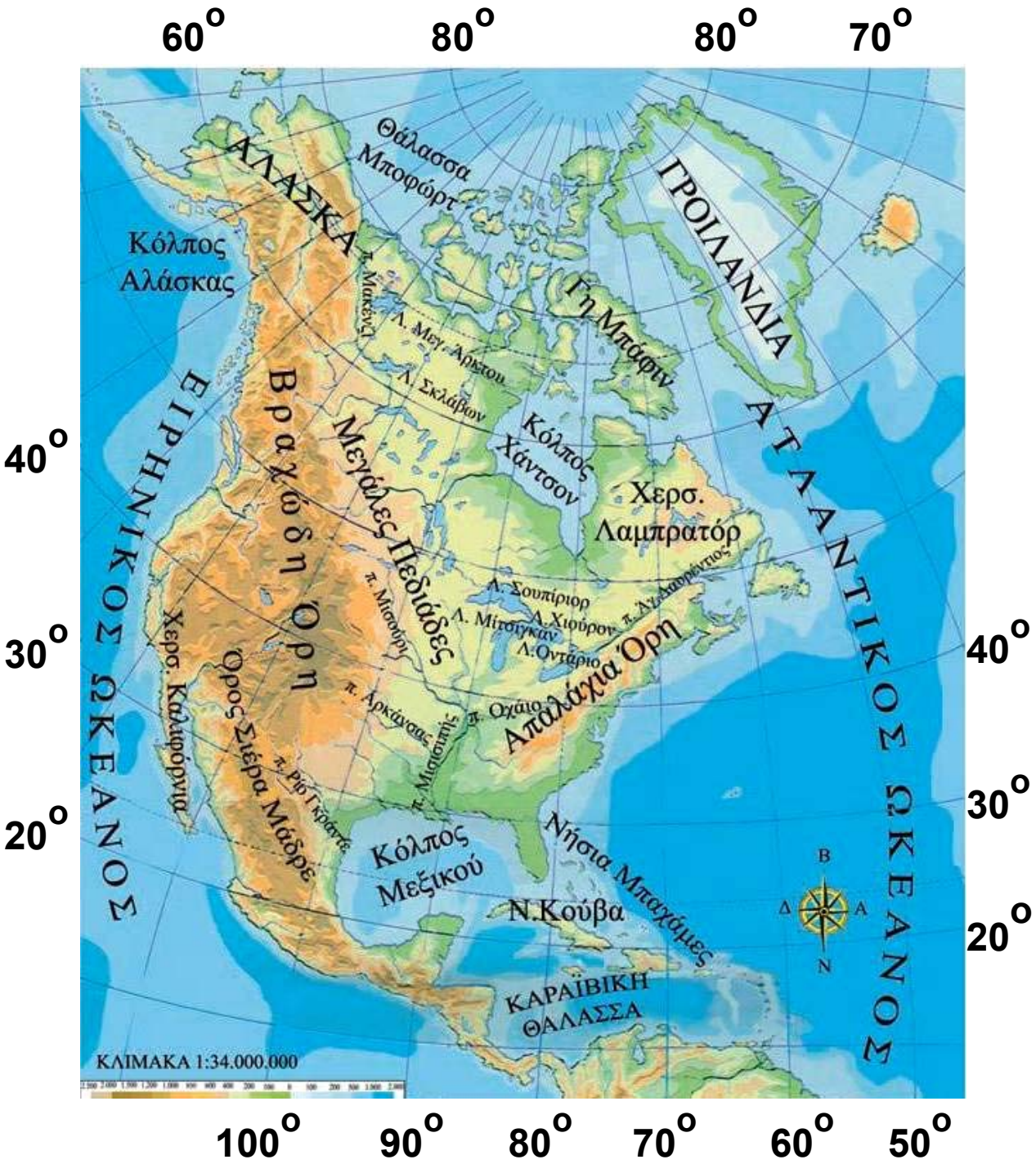

Εικόνα 39.1:
Γεωμορφολογικός χάρτης της Βόρειας Αφρικής

ΑΛΑΣΚΑ
Θάλασσα Μποφώρτ
ΓΡΟΙΛΑΝΔΙΑ
Κόλπος Αλάσκας
π.Μακένζι
Λ. Μεγ. Άρκτου
Γη Μπάφιν
ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
Λ. Σκλάβων
ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
Βραχώδη Όρη
Μεγάλες Πεδιάδες
Κόλπος Χάντσον
Χερσ. Λαμπρατόρ
Λ. Σουπίριορ

Λ.Μίτσιγκαν
Λ.Χιούρον
Λ.Οντάριο
Π.Μισούρι
Π.Αγ.Λαυρέντιος
ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
Χερσ. Καλιφόρνια
Π.Αρκάνσας
Π.Οχάϊο
Ορη Απαλάχια
Π.Μισισιπής
Π.Ρίο Γκραντέ
Όρος Σιέρα Μάδρε
Κόλπος Μεξικού
Νησιά Μπαχάμες
Ν.Κούβα
ΚΑΡΑΪΒΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
Β
Δ
Α
Ν

Παρατηρήστε το χάρτη της Βόρειας Αμερικής και βρείτε σε ποιο ημισφαίριο εκτείνεται και από ποιες θάλασσες βρέχεται.

Η Βόρεια Αμερική εκτείνεται από την αρκτική ζώνη στο Βορρά μέχρι την τροπική ζώνη στο Νότο. Το μεγαλύτερο μέρος της βρίσκεται στην εύκρατη ζώνη. Τα εδάφη που βρίσκονται στην αρκτική ζώνη παρουσιάζουν έντονο διαμελισμό με βαθύτατους κόλπους και πάρα πολλά νησιά, ενώ το νότιο τμήμα της, που πλησιάζει τον Ισημερινό, αποτελεί τη γέφυρα μεταξύ Βόρειας και Νότιας Αμερικής. Στο στενό αυτό τμήμα η διώρυγα του Παναμά συνδέει τον Ατλαντικό με τον Ειρηνικό Ωκεανό.

Η Βόρεια Αμερική συνδέεται με τη Νότια Αμερική με μία λωρίδα ξηράς, η οποία ονομάζεται Κεντρική Αμερική και ανήκει στη Βόρεια Αμερική μαζί με τα νησιά της Καραϊβικής Θάλασσας. Εντοπίστε στο χάρτη και ονομάστε τις χώρες της Κεντρικής Αμερικής και τις πρωτεύουσές τους.

Το έδαφος της Βόρειας Αμερικής διασχίζεται στα δυτικά από τα Βραχώδη Όρη, τα οποία απλώνονται από την Αλάσκα μέχρι το Μεξικό. Παράλληλα προς τις ανατολικές ακτές εκτείνονται τα Απαλάχια Όρη. Οι οροσειρές αυτές διαμορφώνουν μικρές πεδιάδες προς τις ακτές του Ειρηνικού και του Ατλαντικού Ωκεανού αντίστοιχα. Μεταξύ των δύο αυτών οροσειρών διαμορφώνονται δύο πεδιάδες: στο Βορρά η πεδιάδα του Καναδά και στο Νότο η Αμερικανική πεδιάδα που φτάνει μέχρι τις ακτές του κόλπου του Μεξικού. Η πεδιάδα αυτή έχει έκταση εκατομμυρίων τετραγωνικών χιλιομέτρων και είναι η πιο εύφορη μεγάλη πεδιάδα του κόσμου. Στα εδάφη της διαμορφώνεται το μεγαλύ-

τερο **ποτάμιο σύστημα** του πλανήτη, το πασίγνωστο δίκτυο Μισούρι – Μισισιπή.

Εικόνα 39.2: Δίκτυο Μισούρι – Μισισιπή

Στα σύνορα του Καναδά και των Ηνωμένων Πολιτειών υπάρχει το σύστημα των Μεγάλων Λιμνών, στις οποίες είναι συγκεντρωμένη η μεγαλύτερη ποσότητα γλυκού νερού του πλανήτη μας. Οι γνωστότερες λίμνες είναι η Σουπίριορ, η Μίσιγκαν, η Ήρι και η Οντάριο, οι οποίες έχουν έκταση σχεδόν διπλάσια αυτής της Ελλάδας. Τα νερά της λίμνης Ήρι, όταν εκβάλλουν στη λίμνη Οντάριο, σχηματίζουν τους περίφημους καταρράκτες του Νιαγάρα, που αποτελούν σημαντικό αξιοθέατο του Καναδά.

Το υδρογραφικό δίκτυο της Βόρειας Αμερικής συμπληρώνεται και από τεχνητά κανάλια που ενώνουν τις λίμνες που υπάρχουν στο βόρειο τμήμα της.
Οι λίμνες, τα κανάλια και ο ποταμός του Αγίου Λαυρεντίου διαμορφώνουν ένα ιδιαίτερα χρήσιμο πλωτό ποτάμιο σύστημα, που συνδέει το εσωτερικό της ηπείρου με τον Ατλαντικό Ωκεανό.

Ας συζητήσουμε πώς οι κάτοικοι της Βόρειας Αμερικής αύξησαν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό την παραγωγικότητα των πλούσιων εδαφών με τη χρήση της τεχνολογίας. Η διαδικασία αυτή έχει προκαλέσει ορισμένα σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα. Ας τα εντοπίσουμε.

Στο πολικό τμήμα της Βόρειας Αμερικής βρίσκονται τα πλησιέστερα σημεία της ηπείρου με την Ασία και την Ευρώπη. Εντοπίστε τα στο χάρτη και συζητήστε για τις συνθήκες ζωής στις περιοχές αυτές.

Γεωγραφικό γλωσσάριο

<u>Πλωτό ποτάμιο σύστημα</u>: Ποταμοί που επικοινωνούν μεταξύ τους διαμορφώνοντας έναν υδάτινο δρόμο

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Ας χωριστούμε σε δύο ομάδες. Κάθε ομάδα θα καταγράψει τους ποταμούς και τις λίμνες της Βόρειας Αμερικής. Κατόπιν ας εντοπίσουμε το ρόλο των ποταμών και των λιμνών στην οικονομική ανάπτυξη της Βόρειας Αμερικής.

Αν θέλεις διάβασε κι αυτό…

Η ζωή των Εσκιμώων του Καναδά

Σήμερα στον Καναδά ζουν περίπου 24 χιλιάδες Εσκιμώοι. Πολλά χρόνια πριν οι Ευρωπαίοι ανακαλύψουν την Αμερική, οι Εσκιμώοι περνώντας τον πορθμό του Μπέρινγκ έφθασαν στον Καναδά από την Ασία. Εξαπλώθηκαν στις γύρω παράλιες περιοχές και στη συνέχεια έφθασαν στη Γροιλανδία. Η ζωή τους ήταν πολύ δύσκολη, διότι τα πάντα ήταν καλυμμένα από χιόνι και οι θερμοκρασίες πολύ χαμηλές. Η μοναδική ασχολία τους ήταν το ψάρεμα και το κυνήγι. Έτσι εξασφάλιζαν τροφή και ρούχα από τα δέρματα των ζώων.
Τα μέσα, με τα οποία έκαναν τις μετακινήσεις τους, ήταν τα έλκηθρα που τα έσερναν τα σκυλιά τους. Τα σπίτια τους, τα γνωστά μας ιγκλού, τα φτιαγμένα από πάγο, κρατούσαν σε ικανοποιητικά επίπεδα τη θερμοκρασία για να μπορούν να ζουν. Σήμερα ο τρόπος ζωής τους έχει κατά πολύ αλλάξει. Ζουν σε ξύλινα σπίτια, όπου τους παρέχονται όλα τα απαραίτητα εφόδια, ηλεκτρική ενέργεια, νερό, τηλέφωνο κ.λπ. Οι ίδιοι εργάζονται σε υπηρεσίες και η ζωή τους δεν διαφέρει πολύ από τη ζωή των άλλων ανθρώπων. Σε ορισμένες περιοχές όμως συναντά κανείς και σήμερα Εσκιμώους που ζουν με το κυνήγι και τις παλιές συνήθειες.

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 40ο

Οι κάτοικοι της Βόρειας Αμερικής

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ⇨ *για τους ιθαγενείς και τους σημερινούς κατοίκους της Βόρειας Αμερικής*
- ⇨ *για την πολυπολιτισμική κοινωνία της Βόρειας Αμερικής*

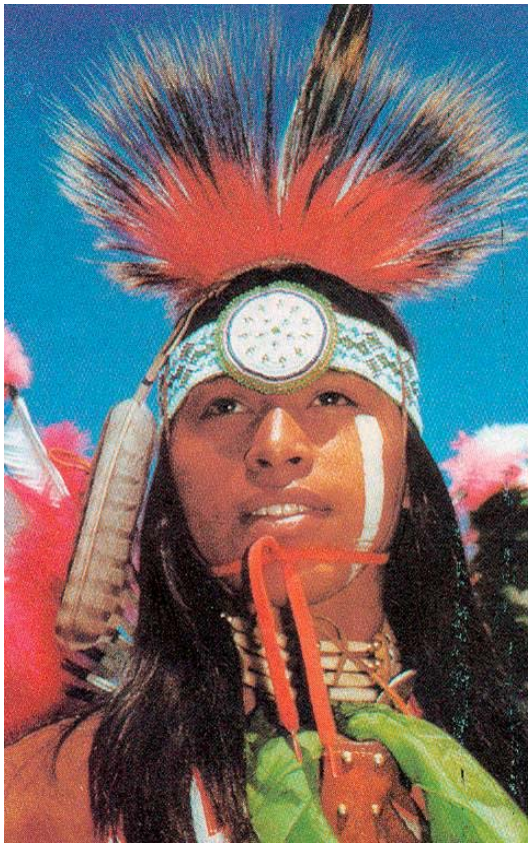

Εικόνα 40.1:
Ινδιάνος των Πεδιάδων, Ηνωμένες Πολιτείες

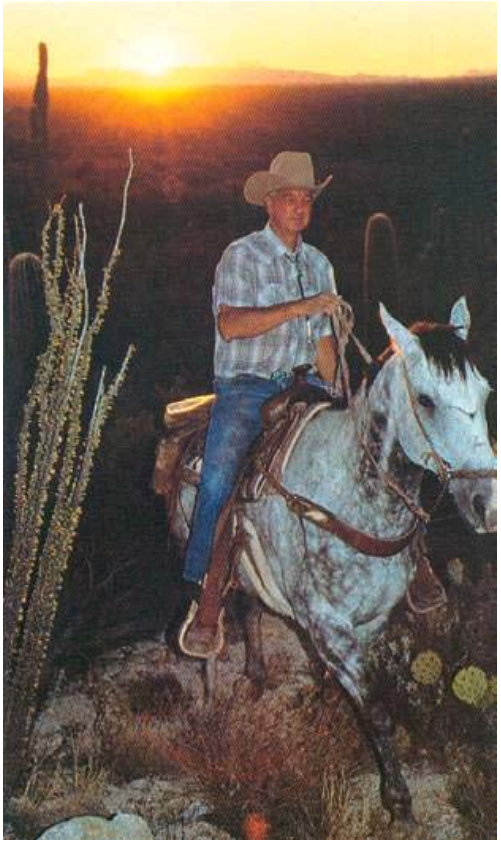

Εικόνα 40.2:
Κτηνοτρόφος της Αριζόνας των Η.Π.Α.

…Αγαπήστε τη Γη μας, καθώς την αγαπήσαμε εμείς και με όλη σας τη δύναμη, με όλη την τρανή μπόρεσή σας, με όλη την καρδιά σας, διατηρήστε τη για τα τέκνα σας και αγαπήστε την καθώς ο Θεός αγαπάει όλους μας…

(Λόγια του Σίατλ, αρχηγού μιας φυλής ινδιάνων, σε γράμμα του προς τον Πρόεδρο της Αμερικής, όταν αυτός του ζήτησε τη γη τους)

Το παραπάνω κείμενο, γραμμένο πολλά χρόνια πριν, είναι ένα σύγχρονο μήνυμα των ινδιάνων της Βόρειας Αμερικής προς το σημερινό άνθρωπο. Ας συζητήσουμε για τα χαρακτηριστικά της ζωής των ινδιάνων, τα οποία αντλούμε από το κείμενο αυτό.

Το 1492 ο μεγάλος εξερευνητής και θαλασσοπόρος Χριστόφορος Κολόμβος, στην προσπάθειά του να φθάσει στις Ινδίες, ανακάλυψε την Αμερική. Επρόκειτο για μία μεγάλη ήπειρο, στην οποία μέχρι τότε κατοικούσαν οι διάφορες φυλές των ινδιάνων.
Οι ινδιάνοι της Βόρειας Αμερικής, οι Ινουίτ (Εσκιμώοι), οι Απάτσι, οι Μοϊκανοί, οι Σιου, οι Αζτέκοι και οι Μάγια μαζί με τους ινδιάνους της Νότιας Αμερικής υπολογίζεται ότι ανέρχονταν στα 30 ή 45 εκατομμύρια την εποχή που οι Ευρωπαίοι ήρθαν στον τόπο τους.

Οι πρώτοι Ευρωπαίοι που έφθασαν στην Αμερική ήταν Άγγλοι, Ιρλανδοί, Γάλλοι και Ισπανοί. Στην αρχή εγκαταστάθηκαν στις παράκτιες περιοχές χωρίς να δείχνουν τάσεις εξόντωσης των ιθαγενών κατοίκων, δηλαδή των ινδιάνων, των γνωστών και ως ερυθρόδερμων. Στη συνέχεια όμως, όταν γνώρισαν την εύφορη γη και τον ορυκτό πλούτο της περιοχής, εκτόπισαν τους ντόπιους κατοίκους. Αυτοί σήμερα δεν ξεπερνούν τις 450.000, ζουν στα όρια της φτώχειας εξαιτίας

της μεγάλης ανεργίας και ο μέσος όρος ζωής τους δεν υπερβαίνει τα 45 χρόνια.

Συζητήστε τον τρόπο αντιμετώπισης των ινδιάνων από τους Ευρωπαίους αποίκους. Πιστεύετε ότι ήταν σωστός; Κατά τη δική σας άποψη ήταν δυνατή η συμβίωση των ινδιάνων με τους Ευρωπαίους; Τι οφέλη θα μπορούσε να έχει η ανθρωπότητα από μια τέτοια συμβίωση;

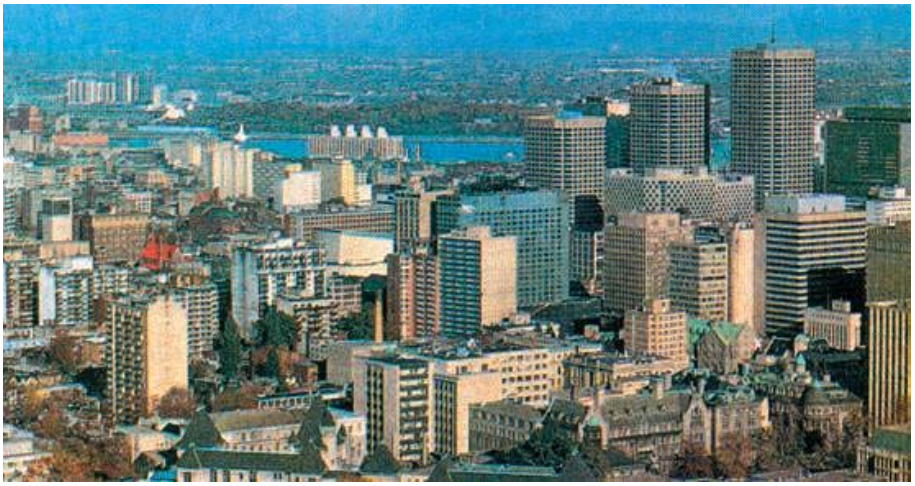

Εικόνα 40.3: Μόντρεαλ, Καναδάς

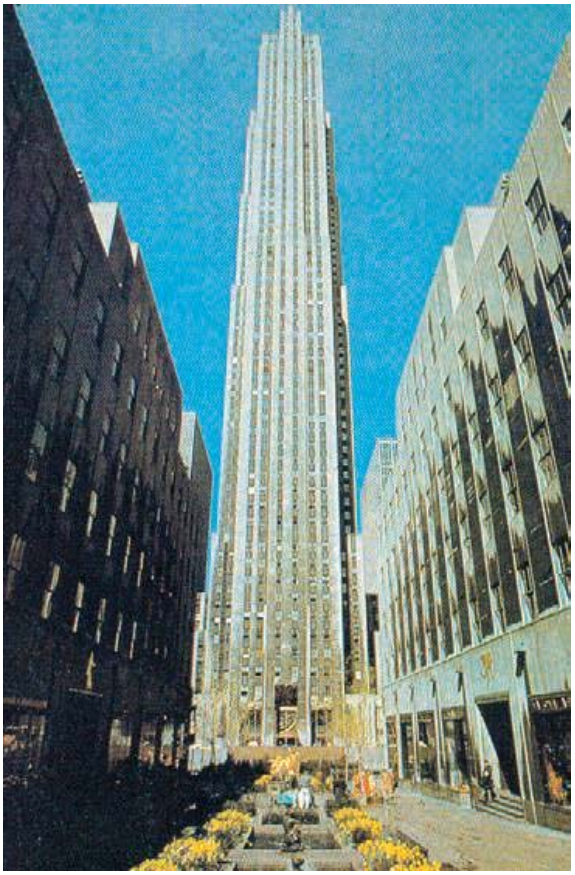

Εικόνα 40.4: Νέα Υόρκη, Μπρίτις Εμπάιρ Μπίλντινγκ

Οι σημερινοί κάτοικοι του Καναδά και των Ηνωμένων Πολιτειών αποτελούν μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Με εξαίρεση τους ινδιάνους και τους Εσκιμώους, όλοι οι υπόλοιποι είναι μετανάστες ή απόγονοι παλαιών αποίκων, οι οποίοι έφεραν από τις πατρίδες τους τις παραδόσεις και τις συνήθειές τους. Στη Βόρεια Αμερική συνυπάρχουν άνθρωποι από όλες τις ανθρώπινες φυλές και από όλα τα θρησκευτικά δόγματα. Επίσημες γλώσσες είναι η αγγλική και η γαλλική στον Καναδά, η αγγλική στις Ηνωμένες Πολιτείες και η ισπανική στο Μεξικό και στα περισσότερα κράτη της Κεντρικής Αμερικής. Το σύνταγμα του Καναδά και των Ηνωμένων Πολιτειών κατοχυρώνει την ισότητα ανάμεσα σε όλους τους πολίτες, δίνοντας την ευκαιρία στον καθένα να εργαστεί και να πετύχει επαγγελματικά και κοινωνικά.

Ανάμεσα στους κατοίκους της Αμερικής ζουν και πολλοί Έλληνες μετανάστες, οι οποίοι μεγαλουργούν στους επιστημονικούς, τους επαγγελματικούς και τους κοινωνικούς χώρους. Οι Έλληνες ομογενείς διατηρούν τα ελληνικά ήθη και έθιμα, τη γλώσσα, τη θρησκεία και την ελληνική εκπαίδευση δίνοντας στους απογόνους τους στοιχεία της ελληνικής κουλτούρας.

Ας συζητήσουμε μαζί τις σχέσεις που πρέπει να αναπτύξουμε με τους Έλληνες ομογενείς, ώστε ο Ελληνισμός να αναδεικνύεται σε όλους τους τομείς των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων.

Εικόνα 40.5:
Το μνημείο της Ανεξαρτησίας στην Πόλη του Μεξικού

Γεωγραφικό γλωσσάριο

<u>Πολυπολιτισμική κοινωνία</u>: η κοινωνία που αποτελείται από ομάδες ανθρώπων με διαφορετική κουλτούρα, την οποία διατηρούν και μεταβιβάζουν στους απογόνους τους.

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωριζόμαστε σε τρεις ομάδες και συγκεντρώνουμε πληροφορίες για τους Αζτέκους, τους Μάγια και τους ιθαγενείς κατοίκους της Βόρειας Αμερικής.

Αν θέλεις διάβασε κι αυτό…

Συνέχεια από το γράμμα του Σίατλ…

…Ένα ξέρουμε, που μπορεί μια μέρα ο λευκός να το ανακαλύψει: ο Θεός μας είναι ο ίδιος Θεός. Μπορεί να θαρρείτε πως Εκείνος είναι δικός σας, όπως ζητάτε να γίνει δική σας η γη μας. Αλλά δεν το δυνόσαστε. Εκείνος είναι Θεός των ανθρώπων. Και το έλεός Του μοιρασμένο απαράλλακτα σε ερυθρόδερμους και λευκούς. Αυτή η γη Του είναι ακριβή. Όποιος τη βλάφτει, καταφρονάει το Δημιουργό της. Θα περάσουν οι λευκοί και μπορεί μάλιστα γρηγορότερα από άλλες φυλές. Όταν όλα τα βουβάλια σφαχτούν, όταν όλα τα άγρια αλόγα τα μερέψουν, όταν την ιερή γωνιά του δάσους τη γιομίσει το ανθρώπινο χνώτο και το θέαμα των φουντωμένων λόφων το κηλιδώσουν τα σύρματα του τηλέγραφου με το βουητό τους, τότες πού να βρεις το ρουμάνι; Πού να βρεις τον αϊτό; Και τι σημαίνει να πεις έχε γεια στο φαρί σου και στο κυνήγι; Σημαίνει το τέλος της ζωής και την αρχή του θανάτου…

«Περιβαλλοντικές επιστήμες – Περιβαλλοντική εκπαίδευση»
Κ. Σκορδούλης – Μ. Σωτηράκου

Κεφάλαιο 41ο

Τα κράτη της Βόρειας Αμερικής

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

⇨ *για τα κράτη*
και τις μεγαλύτερες πόλεις
της βόρειας Αμερικής

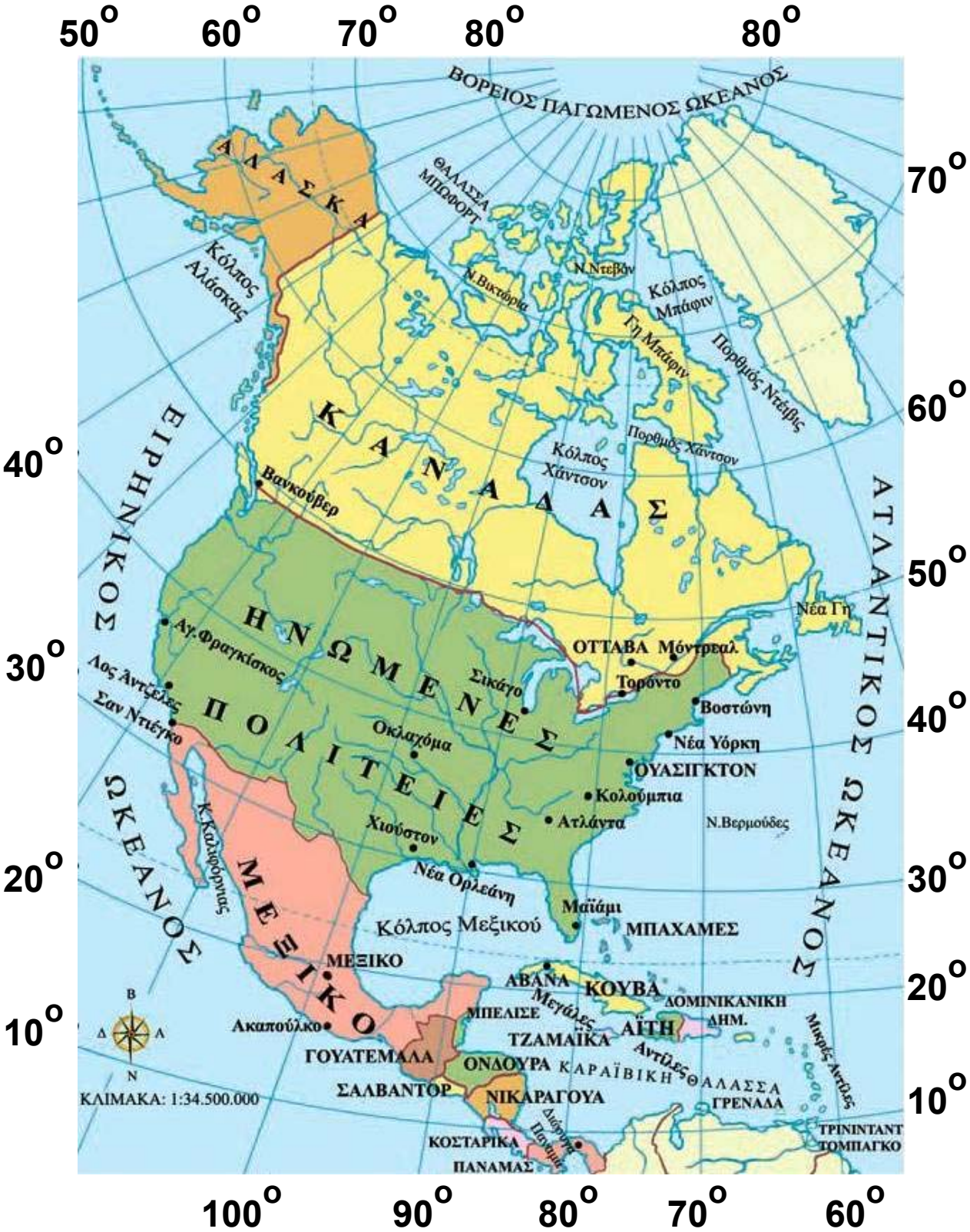

Εικόνα 41.1: Πολιτικός χάρτης της Βόρειας Αφρικής

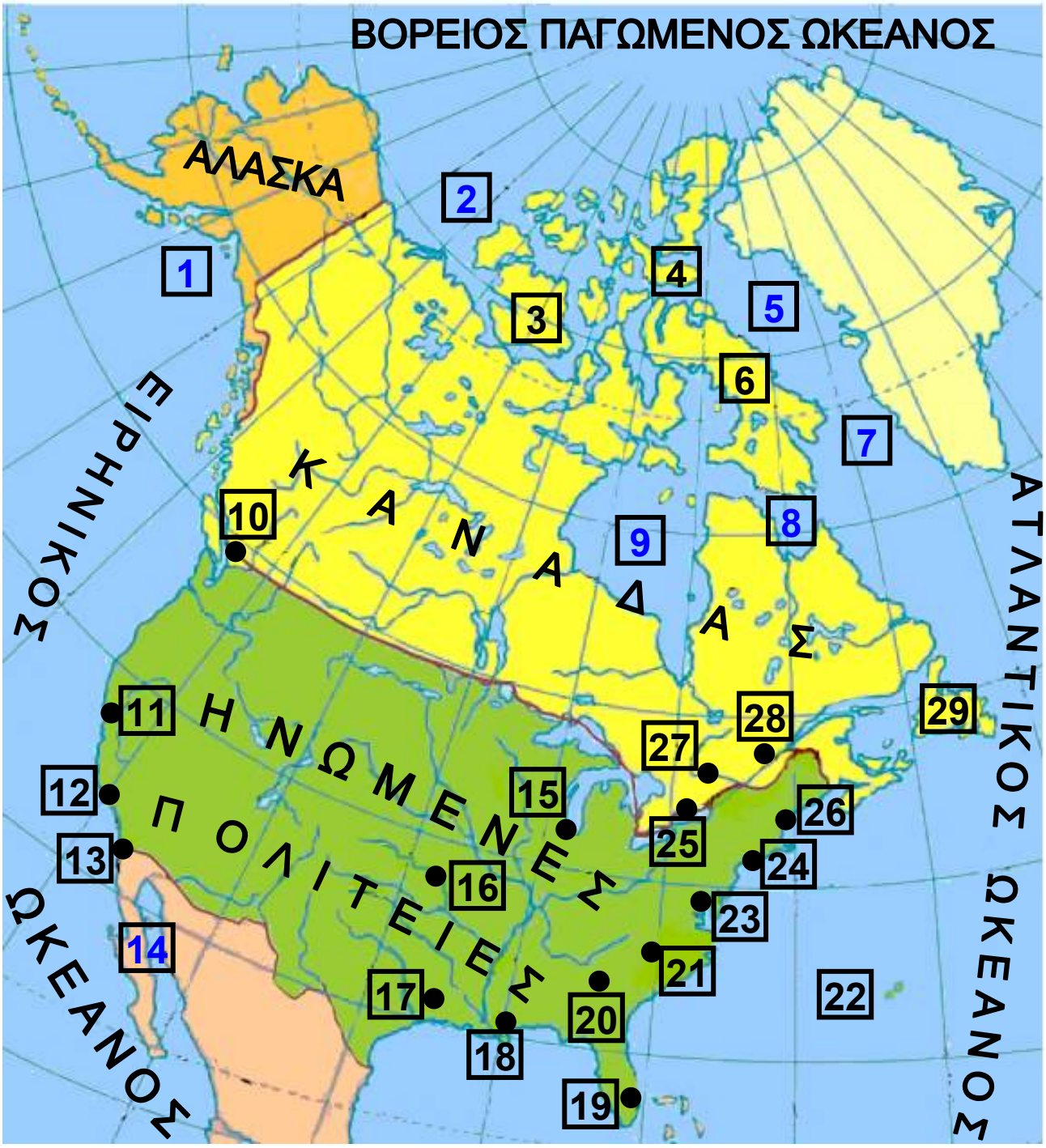
ΒΟΡΕΙΟΣ ΠΑΓΩΜΕΝΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΑΛΑΣΚΑ
ΚΑΝΑΔΑΣ
ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ
ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

Υπόμνημα του χάρτη της σελίδας 29			
1	Κόλπος Αλάσκας	16	Οκλαχόμα
2	ΘΑΛΑΣΣΑ ΜΠΩΦΟΡΤ	17	Χιούστον
3	Ν.Βικτώρια	18	Νέα Ορλεάνη
4	Ν.Ντεβόν	19	Μαϊάμι
5	Κόλπος Μπάφιν	20	Ατλάντα
6	Γη Μπάφιν	21	Κολούμπια
7	Πορθμός Ντέιβις	22	Ν.Βερμούδες
8	Πορθμός Χάντσον	23	ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ
9	Κόλπος Χάντσον	24	Νέα Υόρκη
10	Βανκούβερ	25	Τορόντο
11	Αγ.Φραγκίσκος	26	Βοστώνη
12	Λος Άντζελες	27	ΟΤΤΑΒΑ
13	Σαν Ντιέγκο	28	Μόντρεαλ
14	Κ.Καλιφόρνιας	29	Νέα Γη
15	Σικάγο		

Κόλπος Μεξικού
ΜΠΑΧΑΜΕΣ
Μεγάλες Αντίλες
ΜΕΞΙΚΟ
ΑΒΑΝΑ
ΚΟΥΒΑ
Β
Δ
Α
Ν
Ακαπούλκο
ΜΠΕΛΙΣΕ
ΑΪΤΗ
ΔΟΜΙΝΙΚΑΝΙΚΗ ΔΗΜ.
ΤΖΑΜΑΪΚΑ
ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ
ΟΝΔΟΥΡΑ
ΚΑΡΑΪΒΙΚΗ ΘΑΛ.
Μικρές Αντίλες
ΣΑΛΒΑΝΤΟΡ
ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ
ΓΡΕΝΑΔΑ
ΚΟΣΤΑΡΙΚΑ
ΠΑΝΑΜΑΣ
Διώρυγα Παναμά
ΤΟΜΠΑΓΚΟ
ΤΡΙΝΙΝΤΑΝΤ

Βρείτε στον πολιτικό χάρτη τις πόλεις της Βόρειας Αμερικής, στις οποίες γνωρίζετε ότι έχουν αναπτυχθεί και ελληνικές κοινότητες.

Η Βόρεια Αμερική αποτελείται από τα μεγάλα σε έκταση κράτη του Καναδά, των Ηνωμένων Πολιτειών και του Μεξικού, καθώς και από τα μικρότερα κράτη της Κεντρικής Αμερικής και τα νησιωτικά κράτη της Καραϊβικής Θάλασσας. Ο Καναδάς έχει τη μεγαλύτερη έκταση από όλα τα κράτη της Βόρειας Αμερικής, αλλά ο πληθυσμός του είναι σχετικά μικρός, γιατί είναι αραιοκατοικημένος. Αυτό οφείλεται στις κλιματικές, γεωμορφολογικές και άλλες συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή. Το κατοικημένο τμήμα του είναι το 50% του συνολικού του εδάφους στην κοιλάδα του ποταμού Αγίου Λαυρεντίου και στην περιοχή των Μεγάλων Λιμνών.

Ο Καναδάς παρουσιάζει μεγάλη βιομηχανική και γεωργική ανάπτυξη και θεωρείται μία από τις πιο πλούσιες χώρες του κόσμου. Η πρωτεύουσα του Καναδά είναι η Οττάβα, ενώ άλλες μεγάλες πόλεις είναι το Μόντρεαλ, το Τορόντο και το Κεμπέκ.

Εικόνα 41.2: Το Τορόντο κτισμένο στις όχθες της λίμνης Οντάριο

Βρείτε στο χάρτη τις μεγαλύτερες πόλεις του Καναδά. Ποια γεωμορφολογικά στοιχεία πιστεύετε ότι τις βοήθησαν να αναπτυχθούν οικονομικά; Συζητήστε το ρόλο του υδρογραφικού δικτύου στην ανάπτυξη αυτών των πόλεων.

Το κράτος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (Η.Π.Α.) αποτελείται από πενήντα μεγάλες περιοχές, οι οποίες ονομάζονται πολιτείες. Κάθε πολιτεία έχει τη δική της τοπική κυβέρνηση, που είναι υπεύθυνη για όλα τα καθημερινά προβλήματα των κατοίκων. Όλες οι πολιτείες μαζί διαμορφώνουν την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία των Ηνωμένων Πολιτειών, η οποία διοικείται από τον Πρόεδρο και το Κογκρέσο που εκλέγονται απευθείας από τον αμερικανικό λαό.

Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία είναι υπεύθυνη κυρίως για θέματα εξωτερικής πολιτικής, την ασφάλεια, την άμυνα και την οικονομία του κράτους.

Ας συζητήσουμε μαζί για τον τρόπο λειτουργίας ενός ομόσπονδου κράτους. Ποια θετικά και ποια αρνητικά στοιχεία στα καθημερινά προβλήματα παρουσιάζει αυτός ο τρόπος διακυβέρνησης;

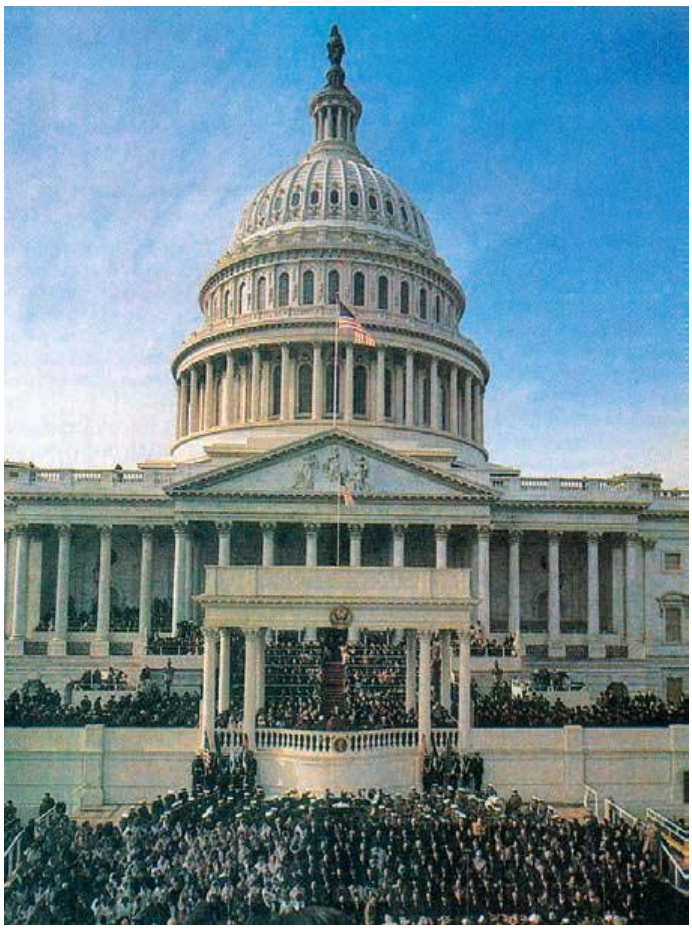

Εικόνα 41.3: Το Καπιτώλιο της Ουάσινγκτον

Πρωτεύουσα των Ηνωμένων Πολιτειών είναι η Ουάσιγκτον, όπου έχει την έδρα της η ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Πολλές μεγαλουπόλεις με εκατομμύρια κατοίκους, υπάρχουν σε όλες τις περιοχές της χώρας.

Βρείτε στο χάρτη τις μεγαλύτερες πόλεις των Η.Π.Α. και ονομάστε τις.

Δύο από τις πολιτείες των Ηνωμένων Πολιτειών, η Αλάσκα και η Χαβάη, βρίσκονται μακριά από την ηπειρωτική χώρα. Ας τις εντοπίσουμε στο χάρτη και ας συζητήσουμε για τα ιδιαίτερα γεωγραφικά στοιχεία τους που παρουσιάζουν τουριστικό ενδιαφέρον.

Το κράτος του Μεξικού βρίσκεται στην Κεντρική Αμερική. Είναι τμήμα μιας χερσονήσου, η οποία συνδέει τη Βόρεια και τη Νότια Αμερική. Πρόκειται για μία ορεινή και θερμή χώρα με μεγάλη ιστορία. Πολύ πριν από την ανακάλυψη της Αμερικής οι ινδιάνοι του Μεξικού, οι Αζτέκοι και οι Μάγια, είχαν αναπτύξει έναν αξιόλογο πολιτισμό, στοιχεία του οποίου σώζονται σήμερα στο Μεξικό.

Πρωτεύουσα του Μεξικού είναι η πόλη του Μεξικού, μία από τις μεγαλύτερες πόλεις του κόσμου που βρίσκεται σε μεγάλο υψόμετρο. Η περιοχή της Κεντρικής Αμερικής λέγεται και Λατινική Αμερική, επειδή η γλώσσα που ομιλείται από τους κατοίκους των περισσότερων κρατών είναι η ισπανική, που προέρχεται από τη λατινική.

Παρατηρήστε στο χάρτη τη γεωγραφική θέση του Μεξικού και εξηγήστε γιατί το κλίμα του είναι θερμό. Ποια άλλα χαρακτηριστικά πιστεύετε ότι πρέπει να έχει το κλίμα του Μεξικού;

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωρισμένοι σε ομάδες αναζητούμε πληροφορίες για την οικονομική ανάπτυξη των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Τα στοιχεία που θα βρούμε δικαιολογούν το χαρακτηρισμό της ως «υπερδύναμης»;

Αν θέλεις διάβασε κι αυτό…

Η διώρυγα του Παναμά

Η Διώρυγα του Παναμά σχεδιάστηκε στις αρχές του 20ού αιώνα και δόθηκε στη ναυσιπλοΐα το 1914. Το μήκος της φτάνει τα 81,6 χμ., απόσταση που σε μεγάλο ποσοστό είναι σκαμμένη μέσα σε βράχια και εξυπηρετεί τη διέλευση πλοίων κάθε είδους, ακόμη και των γιγάντια ίων σύγχρονων πετρελαιοφόρων.

Το κανάλι αυτό, που διατρέχει την Κεντρική Αμερική, βοήθησε πάρα πολύ τους ναυτικούς, όταν ήθελαν να περάσουν από τον Ατλαντικό Ωκεανό στον Ειρηνικό και αντίθετα. Έκανε πολύ συντομότερες τις διαδρομές ανάμεσα στα λιμάνια της δυτικής και της ανατολικής Αμερικής επιτρέποντας στα πλοία να έχουν πρόσβαση στον Ειρηνικό ωκεανό, χωρίς πλέον να απαιτείται ο περίπλους της Νότιας Αμερικής με όσους κινδύνους αυτό εγκυμονούσε. Η διώρυγα έχει διαδοχικές δεξαμενές που γεμίζουν με νερό ανεβάζοντας και κατεβάζοντας τα πλοία σε διαδοχικά επίπεδα, έως ότου φτάσουν στον ωκεανό. Όλες οι κατασκευές είναι διπλές, ώστε να επιτρέπουν την ταυτόχρονη διέλευση σκαφών και προς τις δύο κατευθύνσεις.

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 42ο

Η ταυτότητα της Νότιας Αμερικής

ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Έκταση: 17.760.000 τετρ. χμ.

Πληθυσμός: 423.000.000 κάτοικοι (2004)

Θέση: Βρίσκεται (περίπου) μεταξύ 13° 35΄ Β (Βόρειο πλάτος) και 55° 13΄ Ν (Νότιο πλάτος) και 82° 30΄ Δ (Δυτικό μήκος) και 34° 16΄ Δ (Δυτικό μήκος). (Περιλαμβάνονται και τα νησιά)

Οριζόντιος διαμελισμός (κυριότερα ακτογραφικά στοιχεία)
Ωκεανοί - Θάλασσες: Ειρηνικός Ωκεανός, Ατλαντικός Ωκεανός (Καραϊβική Θάλασσα)
Ακρωτήρια: Μπράνκο, Χορν, Σάο Ρόκε
Χερσόνησοι: Παταγονίας
Κόλποι: Ρίο ντε Λα Πλάτα
Νησιά: Γη του Πυρός

Κατακόρυφος διαμελισμός (κυριότερα στοιχεία)
Οροσειρές: Άνδεις
Οροπέδια: Βραζιλίας, Γουιάνας
Έρημοι: Ατακάμα, Παταγονίας
Πεδιάδες: Λλιάνος Ορινόκου, Περιοχή Αμαζονίου, Πάμπας Παρανά–Ουρουγουάη
Ποταμοί: Αμαζόνιος, Ορινόκος, Παρανάς, Ουρουγουάης
Λίμνες: Τιτικάκα

90° 80° 70° 60° 50° 40°
20° 40° 0° 10° 20° 30° 40°
100° 90° 80° 70° 60° 50° 40° 30°
ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΚΑΡΑΚΑΣ
ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ
ΓΟΥΪΑΝΑ
ΣΟΥΡΙΝΑΜ
ΚΑΓΙΕΝ
ΓΑΛ.ΓΟΥΪΑΝΑ
ΜΠΟΓΚΟΤΑ
ΚΟΛΟΜΒΙΑ
ΚΙΤΟ
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ
Ν.Γκαλαπάγκος
π.Αμαζόνιος
Β Ρ Α Ζ Ι Λ Ι Α
ΠΕΡΟΥ
ΛΙΜΑ
ΛΑ ΠΑΖ
ΒΟΛΙΒΙΑ
ΜΠΡΑΖΙΛΙΑ
ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ
Ρίο Ιανέριο
ΧΙΛΗ
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ
ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ
ΣΑΝΤΙΑΓΚΟ
ΜΠΟΥΕΝΟΣ ΑΪΡΕΣ
ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ ΧΟΝΟΣ
Πορθμός Μαγγελάνου
Γη του Πυρός
ΚΛΙΜΑΚΑ: 1:34.500.000
Β
Δ
Α
Ν

ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ
ΚΑΡΑΚΑΣ
ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ
ΓΟΥΪΑΝΑ
ΣΟΥΡΙΝΑΜ
ΚΑΓΙΕΝ
ΓΑΛ.ΓΟΥΪΑΝΑ
ΜΠΟΓΚΟΤΑ
ΚΟΛΟΜΒΙΑ
ΚΙΤΟ
ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ
Ν.Γκαλαπάγκος
π.Αμαζόνιος
ΒΡΑΖΙΛΙΑ
ΠΕΡΟΥ
ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ
ΛΙΜΑ
ΛΑ ΠΑΖ
ΒΟΛΙΒΙΑ
ΜΠΡΑΖΙΛΙΑ

ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ
Ρίο Ιανέιρο
ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ
ΧΙΛΗ
ΣΑΝΤΙΑΓΚΟ
ΜΠΟΥΕΝΟΣ ΑΪΡΕΣ
ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ ΧΟΝΤΟΣ
Πορθμός Μαγγελάνου
Γη του Πυρός
Β
Δ
Α
Ν

Κεφάλαιο 42ο

Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Νότιας Αμερικής

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ⇨ *για τη θέση της Νότιας Αμερικής στο χάρτη*
- ⇨ *για τα κυριότερα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντός της*

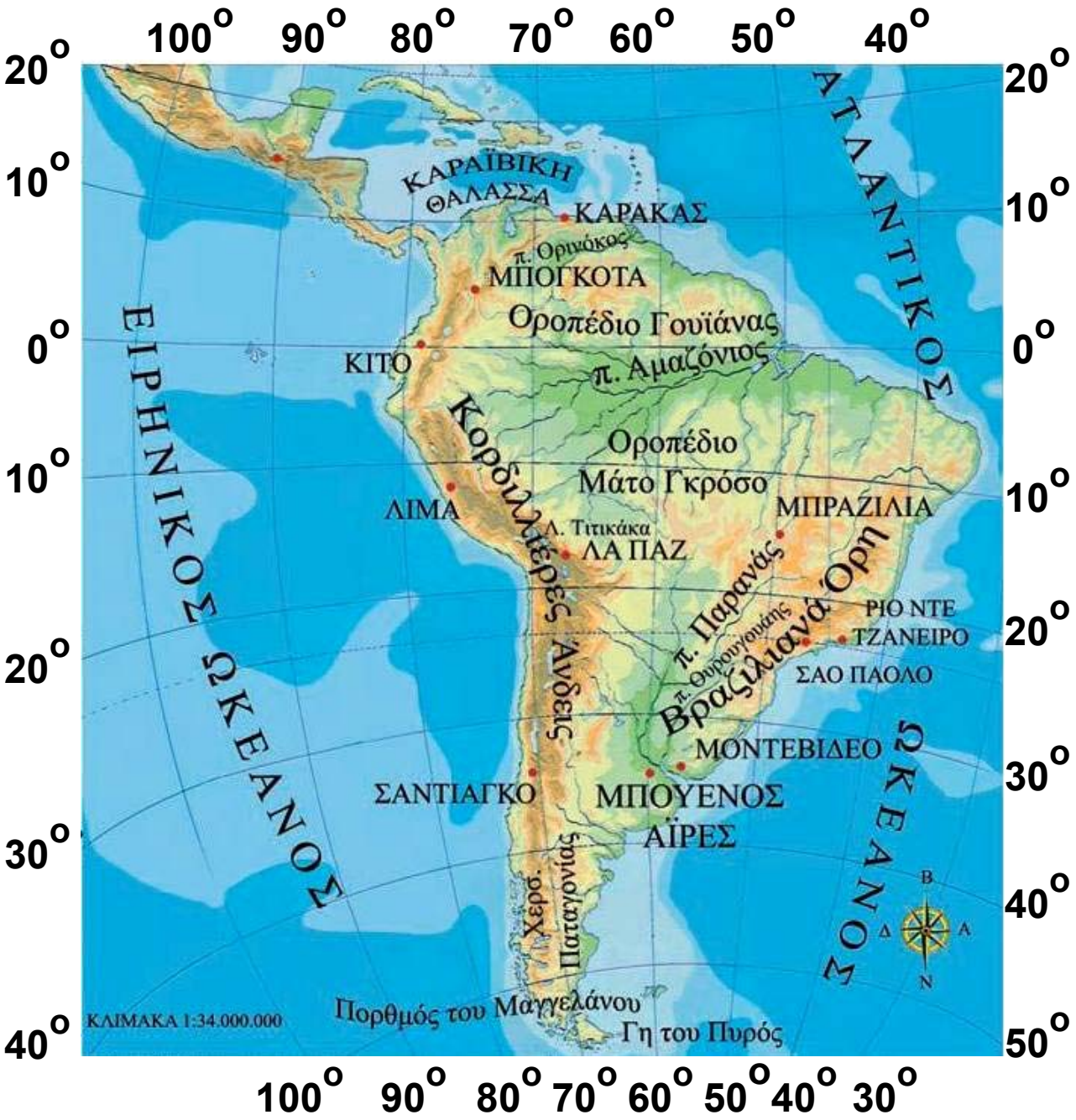

Εικόνα 42.1: Γεωμορφολογικός χάρτης Νότιας Αμερικής

Υπόμνημα του χάρτη			
1	π.Ορινόκος	5	ΡΙΟ ΝΤΕ ΤΖΑΝΕΙΡΟ
2	Λ.Τιτικάκα	6	ΣΑΟ ΠΑΟΛΟ
3	π.Παρανάς	7	ΜΟΝΤΕΒΙΔΕΟ
4	π.Ουρουγουάης	8	Χερσ. Παταγονίας

Παρατηρήστε το γεωμορφολογικό χάρτη της Νότιας Αμερικής και: α) βρείτε σε ποια ημισφαίρια βρίσκεται, β) προσδιορίστε τα χερσαία σύνορα της, γ) ονομάστε τους ωκεανούς που την περιβρέχουν.

Η Νότια Αμερική παρουσιάζει ελάχιστο διαμελισμό ακτών με μικρή εξαίρεση τις ακτές στο νότιο άκρο της. Αντίθετα διαμορφώνουν έντονο κατακόρυφο διαμελισμό η επιβλητική οροσειρά των Άνδεων, το οροπέδιο της Γουιάνας, τα Κεντρικά Υψίπεδα της Βραζιλίας και οι μεγάλες πεδιάδες.

Κοιτώντας τις Άνδεις από μακριά διακρίνουμε στον ορίζοντα τις αιχμηρές κορυφές τους, που μοιάζουν με δόντια πριονιού και γι' αυτό στα βουνά αυτά αποδίδεται ο χαρακτηρισμός «σιέρα». («Σιέρα» στα ισπανικά σημαίνει πριόνι.)

Οι πεδιάδες διαμορφώνονται σε τρία διαφορετικά είδη. Συγκεκριμένα στα βόρεια συναντάμε τα λιάνος (= λιβάδια) του ποταμού Ορινόκου που έχουν ψηλό γρασίδι. Νοτιότερα συναντάμε τα σέλβας (= δάση) του Αμαζονίου και ακόμη πιο νότια τα πάμπας (= ανοιχτός χώρος στην ινδιάνικη γλώσσα) των ποταμών Παρανά και Ουρουγουάη, οι οποίοι, αφού ενώσουν τα νερά τους, εκβάλλουν στον κόλπο «δε Λα Πλάτα».
Τα πάμπας έχουν χαμηλό γρασίδι.

Οι πεδιάδες της Αργεντινής στηρίζουν τον κτηνοτροφικό πλούτο της χώρας, αφού στα απέραντα βοσκοτόπια τρέφονται βοοειδή και αιγοπρόβατα. Στις πεδιάδες της Βενεζουέλας παράγονται καφές, καπνά, ζαχαροκάλαμο, καλαμπόκι, μπανάνες και άλλα προϊόντα, ενώ και η κτηνοτροφία έχει προοπτικές μεγάλης ανάπτυξης.

Βρείτε στο χάρτη το μεγαλύτερο ποταμό της Νότιας Αμερικής και δείξτε τους παραποτάμους του. Το δάσος που αναπτύσσεται γύρω του αποτελεί τον «πνεύμονα της Γης». Μπορείτε να δικαιολογήσετε αυτή τη φράση;

Ας συζητήσουμε μαζί για τα προβλήματα που προκαλεί στον πλανήτη μας η αλόγιστη εκμετάλλευση των δασών της Αμαζονίας.

Εικόνα 42.2: Ζούγκλα Αμαζονίου

Εικόνα 42.3: Βοοειδή στα πάμπας της Αργεντινής

Ο Αμαζόνιος έχει μικρότερο μήκος από τον Νείλο, αλλά ο όγκος του νερού που μεταφέρει στη θάλασσα είναι μεγαλύτερος από τον όγκο του νερού που

μεταφέρουν ο Νείλος και ο Μισισιπής μαζί. Λέγεται μάλιστα ότι αυτός μόνος του περιέχει το 20% του γλυκού νερού του πλανήτη. Ο Αμαζόνιος με τους παραποτάμους του δημιουργεί ένα πλωτό δίκτυο 80.000 χιλιομέτρων. Στις εκβολές του σχηματίζεται ένα τεράστιο «δέλτα», το οποίο περιέχει ολόκληρο νησί, το Μαρέχο, με έκταση όση είναι η έκταση της Δανίας.

Ας βρούμε και άλλους μεγάλους ποταμούς της Ν. Αμερικής και ας εντοπίσουμε τις εκβολές τους. Τι παρατηρούμε για τις εκβολές των ποταμών;

Η οροσειρά των Άνδεων με υψηλότερη κορυφή το όρος Ακονγκάουα (6.959 μ.) είναι ο δεύτερος μεγάλος ορεινός όγκος μετά την οροσειρά των Ιμαλαΐων.
Τα οροπέδια της Γουιάνας και το Μάτο Γκρόσο της Βραζιλίας είναι χαρακτηριστικά του εδάφους της Ν. Αμερικής.

Η μόνη αξιόλογη λίμνη είναι η Τιτικάκα, στις όχθες της οποίας άνθισε ο πολιτισμός των Ίνκας.

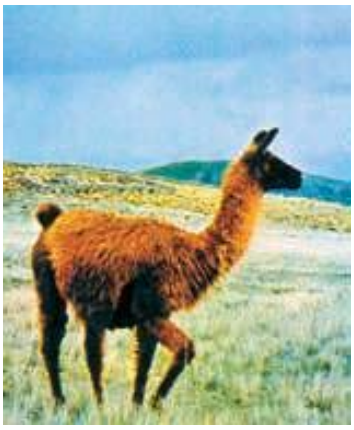

Εικόνα 42.4: Λάμα.
Το ζώο των υψιπέδων

Γνωρίζοντας τη θέση της Ν. Αμερικής και τη μορφολογία του εδάφους ας προσπαθήσουμε μαζί να καθορίσουμε το κλίμα στις διαφορετικές περιοχές.

Η ποικιλία στο ανάγλυφο και οι κλιματικές διαφορές καθορίζουν τη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής. Ψηλά στις Άνδεις με την περιορισμένη βλάστηση το ζώο των υψιπέδων λίγα ζώα μπορούν να επιβιώσουν. Στα μεγάλα παραποτάμια δάση όμως, με το μεγάλο ύψος βροχοπτώσεων, όπου η βλάστηση γιγαντώνεται, ζουν χιλιάδες φυτοφάγα και σαρκοφάγα ζώα, έντομα, ερπετά, αραχνοειδή, ψάρια και πτηνά σε πολυάριθμα είδη.

Γεωγραφικό γλωσσάριο

Λιάνος: Λιβάδια του ποταμού Ορινόκου που έχουν ψηλό γρασίδι

Πάμπας: Λιβάδια στην περιοχή των ποταμών Παρανά και Ουρουγουάη με χαμηλό γρασίδι

Σέλβας: δάση του Αμαζονίου

Υψίπεδα: πεδινές περιοχές σε μεγάλο υψόμετρο

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Χωριζόμαστε σε δύο ερευνητικές ομάδες. Η πρώτη ομάδα θα «εξερευνήσει» τις Άνδεις και θα καταγράψει τη χλωρίδα και την πανίδα στα διαφορετικά ύψη της οροσειράς. (Θα ψάξουμε να βρούμε και λάμα.)
Η δεύτερη ομάδα θα «εξερευνήσει» το δάσος του Αμαζονίου και θα καταγράψει φυτά που αναπτύσσονται και ζώα που κυριαρχούν στη ζούγκλα.

Αν θέλεις διάβασε κι αυτό…

Το δάσος της Αμαζονίας

Το σημαντικότερο δάσος του πλανήτη μας κινδυνεύει να χαθεί. Οι άνθρωποι για τον πολιτισμό, την τεχνολογία και την ανάπτυξη αποψιλώνουν καθημερινά με μηχανήματα τμήμα του δάσους ίσο με 50 περίπου στρέμματα. Αν δεν δώσουμε σημασία στο γεγονός αυτό και συντελεστεί η καταστροφή, τότε θα αλλάξει το κλίμα ολόκληρης της Γης, αφού ένα σημαντικό ποσό οξυγόνου παράγεται εδώ με τη διαδικασία της φωτοσύνθεσης. Θα διαταραχθεί η τροφική αλυσίδα, αφού θα χαθούν πολλά είδη ζώων και φυτών. Επίσης θα χαθούν άπειρες φυσικές ουσίες χρήσιμες στη φαρμακοβιομηχανία και στη χημική βιομηχανία.

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 43ο

Οι κάτοικοι και τα κράτη της Νότιας Αμερικής

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ⇨ για τους κατοίκους της Νότιας Αμερικής και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν
- ⇨ για τα κράτη και τις σπουδαιότερες πόλεις της Νότιας Αμερικής

Οι κάτοικοι

Εικόνα 43.1: Χρυσό ειδώλιο από τον πολιτισμό των Ίνκας

Εικόνα 43.2: Ινδιάνοι του Περού στη γιορτή του Ήλιου

Εικόνα 43.3: Στρατηγός Μπολιβάρ

Οι κάτοικοι της Νότιας Αμερικής κατάγονται κυρίως από τέσσερις φυλετικές ομάδες: Η πρώτη ομάδα είναι των ινδιάνων, οι οποίοι κατοικούσαν στην περιοχή πριν από την ανακάλυψη της ηπείρου. Η δεύτερη ομάδα είναι οι Ίβηρες (Ισπανοί και Πορτογάλοι), που ήλθαν ως κατακτητές. Η τρίτη ομάδα είναι οι Αφρικανοί, τους οποίους έφεραν οι άποικοι σαν σκλάβους και η τέταρτη ομάδα είναι εκείνη των Ευρωπαίων, οι οποίοι κατοίκησαν στην Ν. Αμερική μετά την ανεξαρτησία των χωρών της. Ο σημερινός πληθυσμός προέρχεται από την επιμιξία των φυλών αυτών. Έχει συνδυάσει τα διαφορετικά πολιτιστικά στοιχεία, τα ήθη, τα έθιμα και τις συμπεριφορές και έχει διαμορφώσει πλέον το δικό του πολιτισμό.

Θυμηθείτε από την Ιστορία τα ταξίδια των μεγάλων εξερευνητών. Ποιοι ήταν εκείνοι που έφθασαν στη Νότια Αμερική; Γιατί οι ομάδες των αυτόχθονων ινδιάνων αφομοιώθηκαν από τους Ευρωπαίους;

Η Νότια Αμερική λέγεται και Λατινική Αμερική, επειδή τα ισπανικά και τα πορτογαλικά, οι γλώσσες των πληθυσμών που την κατοίκησαν, προέρχονται από τα λατινικά.

Οι άποικοι Ευρωπαίοι εκμεταλλεύτηκαν το πλούσιο υπέδαφος και εμπορεύτηκαν τα τροπικά προϊόντα της Λατινικής Αμερικής με σκοπό τη δική τους οικονομική ανάπτυξη. Αυτό υπήρξε μία από τις βασικές αιτίες της καθυστέρησης της Ν. Αμερικής στον οικονομικό τομέα. Άλλες αιτίες ήταν τα δικτατορικά καθεστώτα, που αφαιρούσαν κάθε ελευθερία των ανθρώπων και η μεγάλη διάρκεια των επαναστατικών κινημάτων για την ανεξαρτησία. Επίσης σημαντικό λόγο καθυστέρησης της ανάπτυξης σήμερα αποτελεί και η μεγάλη αύξηση του πληθυσμού. Οι αγρότες εγκαταλείπουν την ύπαιθρο και συνωστίζονται στις μεγάλες πόλεις, όπου μη βρίσκοντας εργασία και κατοικία ζουν κάτω από συνθήκες μεγάλης φτώχειας.

Ας αναζητήσουμε μαζί τρόπους, με τους οποίους η ανθρωπότητα θα βοηθήσει ουσιαστικά τους κατοίκους της Νότιας Αμερικής, ώστε να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το πρόβλημα της μεγάλης φτώχειας.

Τα κράτη

Βρείτε στο χάρτη της τάξης τα κράτη της Νότιας Αμερικής και ονομάστε την πρωτεύουσα κάθε κράτους. Ποια από τα κράτη αυτά ωφελούνται από τη ροή του Αμαζονίου;

Εικόνα 43.4: Κοινοβούλιο του Μοντεβίδεο, Ουρουγουάη

Εικόνα 43.5: Ρίο ντε Τζανέιρο, Βραζιλία

Κατά τον 19ο αιώνα, μετά τη Γαλλική Επανάσταση και τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, άρχισαν να ξεσπούν στα εδάφη της Νότιας Αμερικής επαναστάσεις για την απελευθέρωση των ντόπιων κατοίκων από τους αποικιοκράτες Ισπανούς. Σύμβολο του αγώνα για την ανεξαρτησία των βόρειων περιοχών ήταν ο Σιμόν Μπολιβάρ, αξιωματούχος γνωστός ως απελευθερωτής.

Βρείτε πολιτιστικά στοιχεία της Νότιας Αμερικής που είναι γνωστά σε ολόκληρο τον κόσμο. Ποιο θρυλικό όνομα του αθλητικού χώρου έρχεται από τη Νότια Αμερική;

Στα ανεξάρτητα πλέον κράτη της Νότιας Αμερικής άρχισε να βελτιώνεται η παραγωγική ικανότητα του πρωτογενούς τομέα και να δημιουργούνται υποδομές. Κατασκευάστηκαν σύγχρονα λιμάνια, σιδηρόδρομοι, αεροδρόμια, δρόμοι και άλλα έργα. Άρχισαν επίσης να αναπτύσσονται τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες. Σήμερα οι μεγάλες πόλεις, όπως είναι η Μπραζίλια, το Σάο Πάολο, το Ρίο ντε Τζανέιρο, το Μπουένος Άιρες, το Καράκας και το Σαντιάγκο αναπτύσσονται οικονομικά με ταχύτατους ρυθμούς.

Ένα από τα πλέον ανεπτυγμένα κράτη της Νότιας Αμερικής είναι η Βραζιλία, της οποίας η γεωργία, η κτηνοτροφία και βιομηχανία βρίσκονται σε αρκετά

υψηλό επίπεδο. Ακολουθεί η Αργεντινή, η οποία κατέχει μία από τις πρώτες θέσεις στον κόσμο ως προς την παραγωγή κρεάτων. Η Βενεζουέλα ανήκει επίσης στα ανεπτυγμένα κράτη της Νότιας Αμερικής, καθώς σε αυτή υπάρχουν μεγάλα κοιτάσματα πετρελαίου που εξάγεται σε όλες τις χώρες του κόσμου. Μάλιστα στην περιοχή της λιμνοθάλασσας του Μαρακαΐμπο λειτουργούν πολλά διυλιστήρια. Η Κολομβία βρίσκεται ανάμεσα στις πρώτες χώρες παραγωγής καφέ παγκοσμίως. Ακολουθούν η Χιλή με τα πλούσια κοιτάσματα σιδήρου και χαλκού και το Περού με τα πολλά ορυχεία χρυσού, αργύρου, χαλκού, μολύβδου και σπάνιων μετάλλων.

Εικόνα 43.6: Πύργοι γεώτρησης πετρελαίου στη λιμνοθάλασσα Μαρακαΐμπο

Εικόνα 43.7: Βραζιλία, καλλιεργητές ζαχαροκάλαμου

Εικόνα 43.8: Σάο Πάολο, συγκομιδή καφέ

Ας συζητήσουμε τους λόγους, για τους οποίους πολλά από τα κράτη της Νότιας Αμερικής μαστίζονται από τη φτώχεια. Τι προτείνουμε να αλλάξει, για να μπορέσουν να αναπτυχθούν και αυτά;

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Ας χωριστούμε σε δυο ομάδες με σκοπό να συγκεντρώσουμε πληροφορίες σχετικά με τον πολιτισμό που ανέπτυξαν οι Ίνκας και οι Τσιμού.

Αν θέλεις διάβασε κι αυτό…

Σύγχρονα προβλήματα

Η κατάσταση στη Νότια Αμερική παρά το μεγάλο φυσικό πλούτο της είναι τραγική. Ο υπερπληθυσμός, η πείνα, η ανεργία, οι επιδημίες πλήττουν πολλά από τα κράτη. Το τραγικότερο, όμως, όλων είναι οι εκατοντάδες χιλιάδες άστεγα παιδιά που ζουν χωρίς οικογένεια. Αυτά τα παιδιά συνήθως κοιμούνται στους δρόμους ή στους υπονόμους των μεγάλων πόλεων και πολλές φορές προβαίνουν σε εγκληματικές ενέργειες για να επιβιώσουν. Στον 21ο αιώνα, τον αιώνα της Γενετικής και της Βιοτεχνολογίας, πολλά εκατομμύρια παιδιά σε όλον τον κόσμο πεθαίνουν από την πείνα και τις αρρώστιες.

Επίσης από τα σημαντικότερα προβλήματα είναι κι εκείνο της παραγωγής και εμπορίας κοκαΐνης, που αποτελεί μάστιγα της εποχής, αφού στέλνει στο θάνατο χιλιάδες ανθρώπων, νέων τις περισσότερες φορές.

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 44ο

Η ταυτότητα της Ωκεανίας

ΩΚΕΑΝΙΑ

Έκταση: 8.652.000 τετρ. χμ.

Πληθυσμός: 32.000.000 κάτοικοι (2004)

Θέση: Βρίσκεται (περίπου) μεταξύ 113° Α (Ανατολικό μήκος) και 122° Δ (Δυτικό μήκος) και 22° Β (Βόρειο πλάτος) και 55° Ν (Νότιο πλάτος). (Περιλαμβάνονται και τα νησιά)

Οριζόντιος διαμελισμός (κυριότερα ακτογραφικά στοιχεία)

Ωκεανοί - Θάλασσες: Ειρηνικός Ωκεανός (Θάλασσα Κοραλλίων, Τασμανίας), Ινδικός Ωκεανός

Ακρωτήρια: Νόρθ Ουέστ, Ματουραλίστ

Χερσόνησοι: της Υόρκης

Κόλποι: Καρπεντάριας, Μεγάλος Αυστραλιανός Κόλπος

Νησιωτικά συμπλέγματα, Νησιά: Νέα Ζηλανδία, Τασμανία, Πολυνησία, Μελανησία, Μικρονησία

Κατακόρυφος διαμελισμός (κυριότερα στοιχεία)

Οροσειρές, όρη: Αυστραλιανές Άλπεις, Μακ Ντόνελ, Χάμερσλυ

Έρημοι: Μεγάλη Αμμώδης Έρημος, Γκίμπσον, Βικτώρια

Πεδιάδες: Μάρεϊ & Ντάρλινγκ

Ποταμοί: Μάρεϊ, Ντάρλινγκ

Λίμνες: Έιρ, Τόρρενς

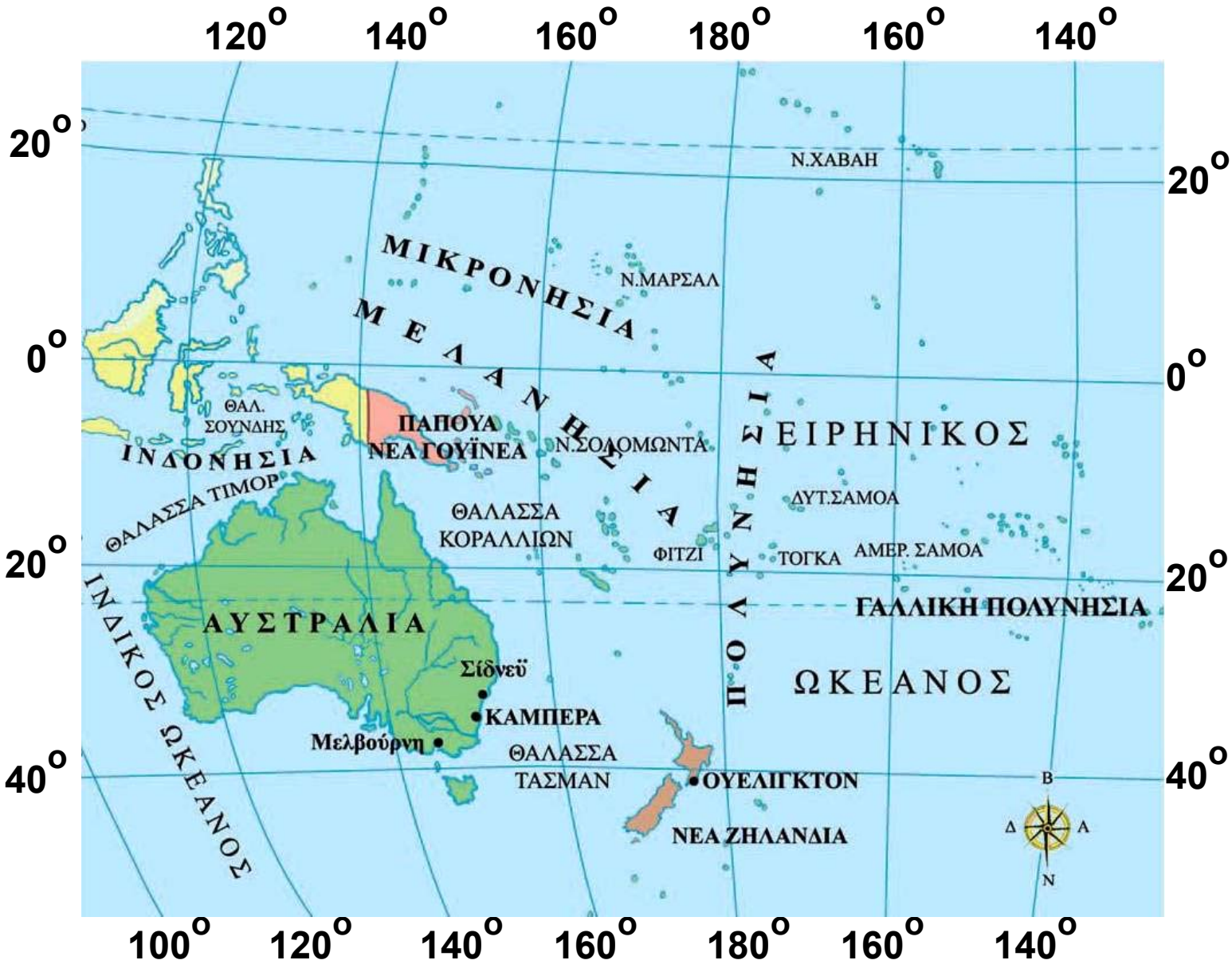
120°
140°
160°
180°
160°
140°
20°
0°
20°
40°
100°
120°
140°
160°
180°
160°
140°
Ν.ΧΑΒΑΗ
ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ
Ν.ΜΑΡΣΑΛ
ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ
ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ
ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ
ΘΑΛ. ΣΟΥΝΔΗΣ
ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ
ΠΑΠΟΥΑ ΝΕΑ ΓΟΥΪΝΕΑ
Ν.ΣΟΛΟΜΩΝΤΑ
ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΙΜΟΡ
ΔΥΤ.ΣΑΜΟΑ
ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΡΑΛΛΙΩΝ
ΦΙΤΖΙ
ΤΟΓΚΑ
ΑΜΕΡ. ΣΑΜΟΑ
ΓΑΛΛΙΚΗ ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ
ΙΝΔΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
Σίδνεϋ
ΚΑΜΠΕΡΑ
Μελβούρνη
ΩΚΕΑΝΟΣ
ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΑΣΜΑΝ
ΟΥΕΛΙΓΚΤΟΝ
ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ
Β
Δ
Α
Ν

Ν.ΧΑΒΑΗ
Ν.ΜΑΡΣΑΛ
ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ
ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ
ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ
ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ
ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ
ΓΑΛΛΙΚΗ ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ
Σίδνεϋ
ΚΑΜΠΕΡΑ
Μελβούρνη
ΩΚΕΑΝΟΣ
ΙΝΔΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΟΥΕΛΙΓΚΤΟΝ
ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ
Β
Δ
Α
Ν

Υπόμνημα του χάρτη της σελίδας 56			
1	ΘΑΛΑΣΣΑ ΣΟΥΝΔΗΣ	6	ΦΙΤΖΙ
2	ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΙΜΟΡ	7	ΤΟΓΚΑ
3	ΠΑΠΟΥΑ- ΝΕΑ ΓΟΥΪΝΕΑ	8	ΔΥΤ.ΣΑΜΟΑ
4	Ν.ΣΟΛΟΜΩΝΤΑ	9	ΑΜΕΡ.ΣΑΜΟΑ
5	ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΡΑΛΛΙΩΝ	10	ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΑΣΜΑΝ

Κεφάλαιο 44ο

Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Ωκεανίας

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ⇨ *για τη θέση της Ωκεανίας στον παγκόσμιο χάρτη*
- ⇨ *για τα κυριότερα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντός της*

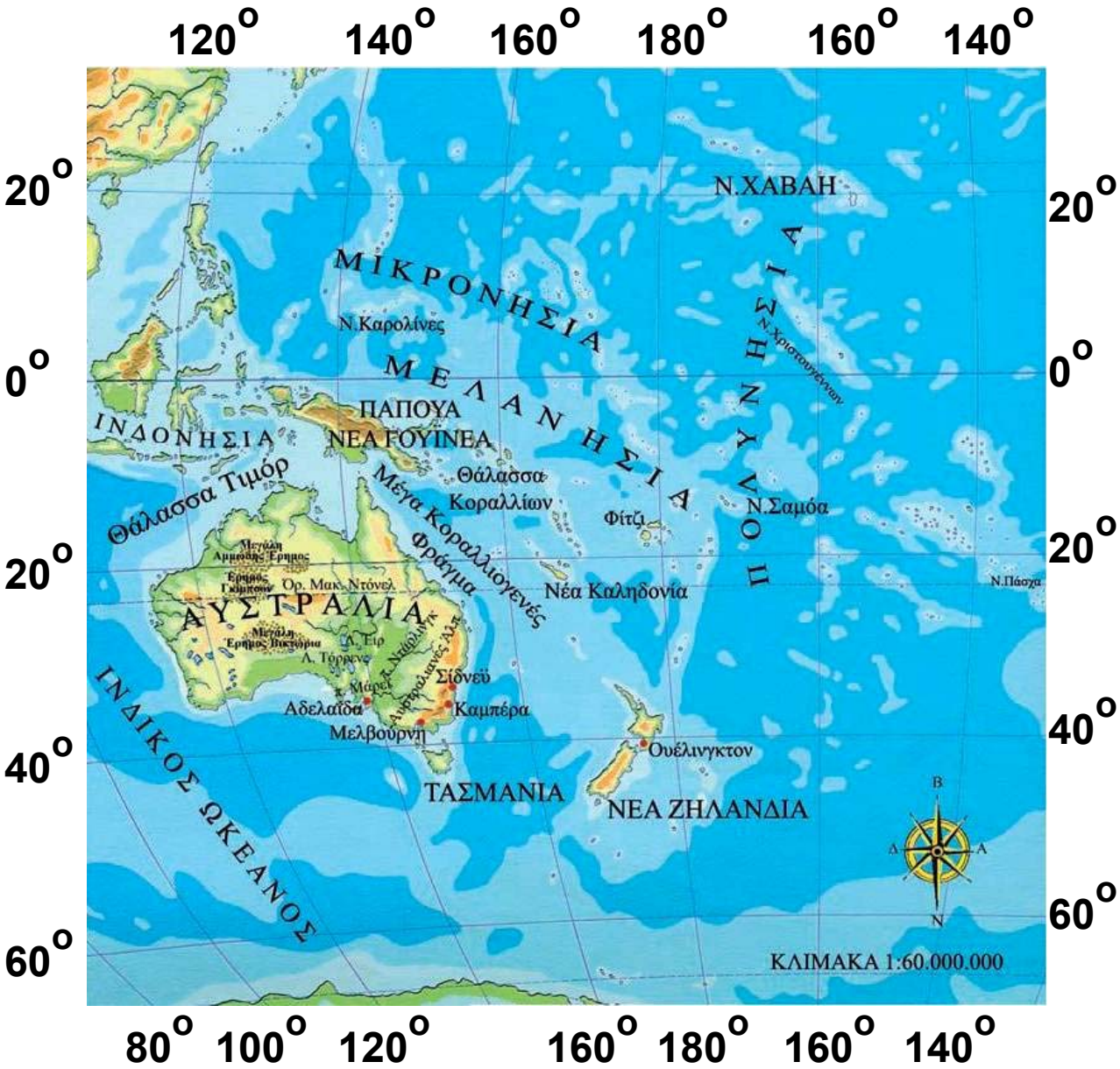

Εικόνα 44.1: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ωκεανίας

Μεγάλη Αμμώδης Έρημος

Έρημος Γκίμπσον

Μέγα Κοραλλιογενές Φράγμα

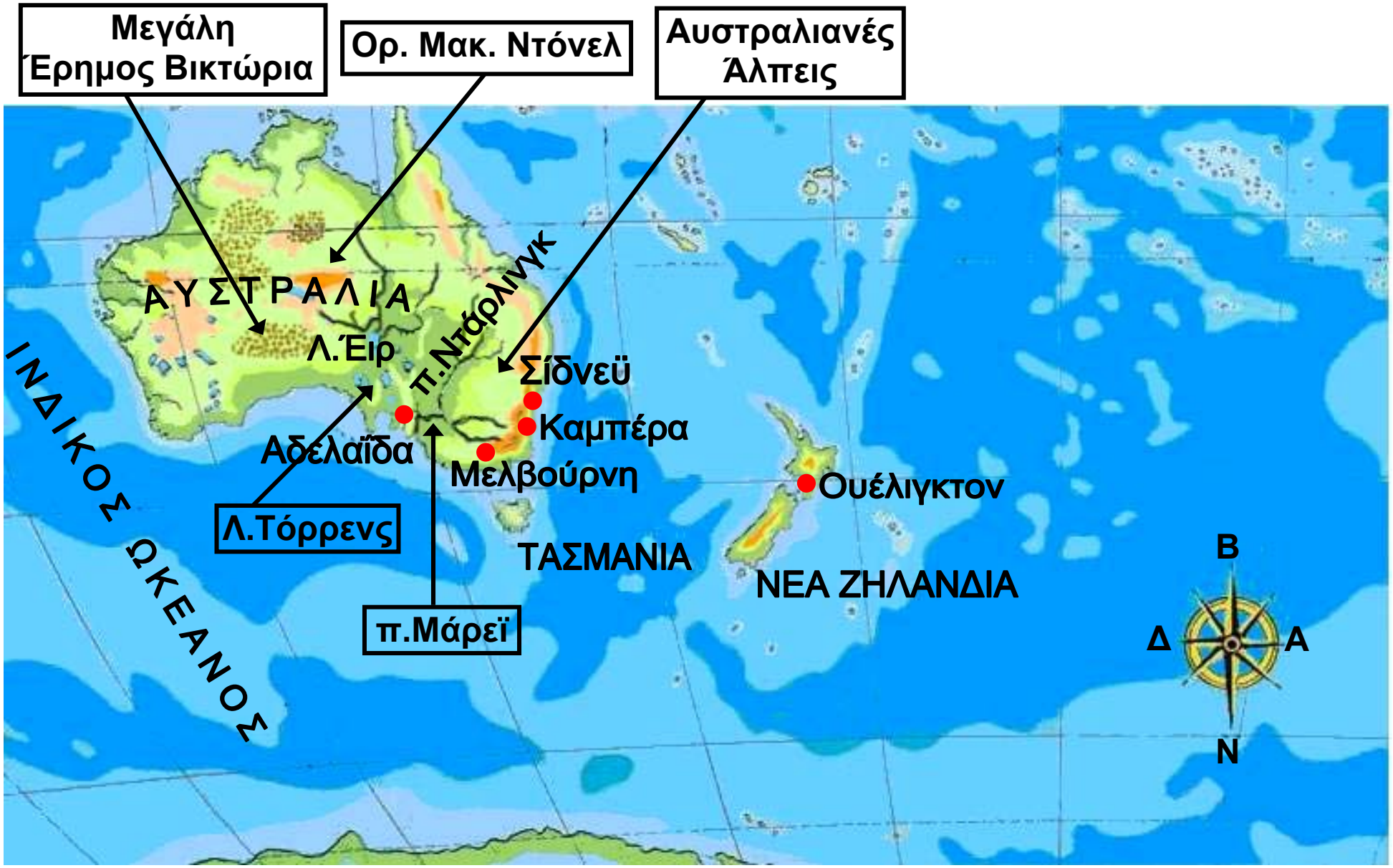
Μεγάλη Έρημος Βικτώρια
Ορ. Μακ. Ντόνελ
Αυστραλιανές Άλπεις
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ
Λ.Έιρ
π.Ντάρλινγκ
Σίδνεϋ
Καμπέρα
Αδελαΐδα
Μελβούρνη
Ουέλιγκτον
Λ.Τόρρενς
ΤΑΣΜΑΝΙΑ
ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ
π.Μάρεϊ
ΙΝΔΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
Β
Δ
Α
Ν

Εντοπίστε στον παγκόσμιο χάρτη της τάξης σας την Ωκεανία και τα μεγαλύτερα νησιά της. Ο Άγγλος θαλασσοπόρος Κουκ έφθασε το 1770 στην Αυστραλία και την ανακήρυξε βρετανική αποικία. Χαράξτε στο χάρτη τη διαδρομή του και συζητήστε τις δυσκολίες που νομίζετε πως συνάντησε.

Η Ωκεανία θεωρείται η πέμπτη ήπειρος του πλανήτη μας. Εκτείνεται σχεδόν σε όλο τον Ειρηνικό Ωκεανό και περιλαμβάνει έξι νησιωτικές ενότητες. Αυτές είναι οι εξής:

1. **Ενότητα Αυστραλίας — Τασμανίας**
2. **Ενότητα της Νέας Γουινέας**
3. **Ενότητα της Νέας Ζηλανδίας**
4. **Ενότητα των νήσων της Πολυνησίας**
5. **Ενότητα των νήσων της Μικρονησίας**
6. **Ενότητα των νήσων της Μελανησίας**

Το μεγαλύτερο νησί της Ωκεανίας και ολόκληρου του πλανήτη είναι η Αυστραλία. Η Αυστραλία λόγω του μεγέθους της θεωρείται έδαφος ηπειρωτικό. Αποτελείται από πεδινές εκτάσεις, που διακόπτονται από χαμηλού ύψους υβώματα. Στην Ανατολική Αυστραλία εκτείνεται η Μεγάλη Διαχωριστική Οροσειρά (Αυστραλιανές Άλπεις), της οποίας η υψηλότερη κορυφή είναι μόλις 2.230 μέτρα. Στο κέντρο της αυστραλιανής γης και ανάμεσα στα μικρά όρη απλώνονται ερημικές εκτάσεις, όπως είναι η Μεγάλη Αμμώδης Έρημος, η έρημος Βικτώρια και άλλες μικρότερες, που καλύπτουν σχεδόν το 1/3 της έκτασής της.

Ας εξετάσουμε μαζί το υδρογραφικό δίκτυο της Αυστραλίας. Το ποτάμιο σύστημά της αποτελείται κυρίως από τους ποταμούς Μάρεϊ και Ντάρλινγκ. Ας μελετήσουμε το ρόλο του ανάγλυφου της Αυστραλίας στη δημιουργία αυτού του ποτάμιου συστήματος.

Εικόνα 44.2: Παλάου, Μικρονησία

Εικόνα 44.3: Άγονη έκταση στο εσωτερικό της Αυστραλίας

Σε όλα σχεδόν τα νησιά της Ωκεανίας παρουσιάζονται έντονες βροχοπτώσεις, οι οποίες οφείλονται στους μουσώνες που πνέουν στην περιοχή. Αντίθετα στην Αυστραλία η συνολική βροχόπτωση είναι τόσο χαμηλή, ώστε θεωρείται η πιο ξηρή ήπειρος του πλανήτη μας.

Εικόνα 44.4: Δάσος στη Χαβάη

Ας συζητήσουμε μαζί το θετικό και τον αρνητικό ρόλο των μουσώνων στη ζωή των κατοίκων της Ωκεανίας.

Το κλίμα της Ωκεανίας παρουσιάζει μεγάλες διαφορές από περιοχή σε περιοχή και αυτό οφείλεται στο ανάγλυφο και στο γεωγραφικό πλάτος της. Οι βόρειες περιοχές που βρίσκονται στον Ισημερινό είναι θερμές,

ενώ οι υπόλοιπες ακτές της Αυστραλίας έχουν κλίμα εύκρατο. Στο εσωτερικό της Αυστραλίας το κλίμα είναι ηπειρωτικό με σπάνιες βροχές. Αντίθετα, η Νέα Ζηλανδία χαρακτηρίζεται από ωκεάνιο υγρό κλίμα χωρίς μεγάλες εποχικές μεταβολές στη θερμοκρασία.

Στις ακτές της Αυστραλίας αναπτύσσονται σχεδόν όλες οι φυτικές διαπλάσεις ανάλογα πάντα με τις διαθέσιμες ποσότητες νερού.

Όπως έχουμε μάθει, ανάλογα με τα είδη των φυτών μιας περιοχής αναπτύσσονται και τα είδη των ζώων που ζουν σε αυτήν. Ας συζητήσουμε για την ποικιλία της πανίδας που θα συναντήσουμε στις περιοχές της Ωκεανίας.

Εικόνα 44.5: Το κοάλα

Εικόνα 44.6: Βλαστάρι καρύδας, Μικρονησία

Εικόνα 44.6: Το καγκουρό

Γεωγραφικό γλωσσάριο

Μουσώνες: ισχυροί περιοδικοί άνεμοι που σχηματίζονται στους ωκεανούς και κοντά στις ηπείρους

Ύβωμα: τοποθεσία με σχετικά χαμηλό υψόμετρο

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Ας χωριστούμε σε δύο ομάδες. Η πρώτη ομάδα θα φέρει πληροφορίες για τα ταξίδια του Τζέιμς Κουκ στα νησιά της Ωκεανίας. Η δεύτερη ομάδα θα συγκεντρώσει πληροφορίες για τα κοραλλιογενή νησιά.

Αν θέλεις διάβασε κι αυτό…

Τα ζώα της Αυστραλίας

Μερικά από τα ζώα της Αυστραλίας είναι ενδημικά και μοναδικά στην περιοχή αυτή της Γης. Ένα τέτοιο ζώο είναι το καγκουρό, που μπορεί να φθάσει στο ύψος του ανθρώπου και να τρέχει με πολύ μεγάλη ταχύτητα. Το θηλυκό φέρει στην κοιλιά του το μάρσιπο, ένα σάκο, στον οποίο μεταφέρεται το νεογέννητο και τελειοποιείται η ανάπτυξή του.

Άλλο ενδημικό ζώο είναι το κοάλα, ένα βραδυκίνητο φυτοφάγο, που αγαπά να βρίσκεται στα κλαδιά των ευκαλύπτων.

Από τα 700 περίπου είδη πουλιών τα πιο παράξενα είναι το «πουλί που γελά» και το εμού, ένα μεγάλου μεγέθους πτηνό που δεν πετά και μοιάζει με τη στρουθοκάμηλο της Αφρικής.

Οι συγγραφείς

Κεφάλαιο 45ο

Τα κράτη και οι κάτοικοι της Ωκεανίας

Στο κεφάλαιο αυτό θα μάθετε:

- ⇨ *για τα κράτη της Ωκεανίας και τις πρωτεύουσές τους*
- ⇨ *για τους κατοίκους της Ωκεανίας*

Τα κράτη

Εικόνα 45.1: Πολιτικός χάρτης της Ωκεανίας

Ν.ΧΑΒΑΗ
Ν.ΜΑΡΣΑΛ
ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ
ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ
ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ
ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ
ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ
ΓΑΛΛΙΚΗ ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ
Σίδνεϋ
ΚΑΜΠΕΡΑ
Μελβούρνη
ΩΚΕΑΝΟΣ
ΙΝΔΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ
ΟΥΕΛΙΓΚΤΟΝ
ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ
Β
Δ
Α
Ν

Υπόμνημα του χάρτη της σελίδας 68			
1	ΘΑΛΑΣΣΑ ΣΟΥΝΔΗΣ	6	ΦΙΤΖΙ
2	ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΙΜΟΡ	7	ΤΟΓΚΑ
3	ΠΑΠΟΥΑ- ΝΕΑ ΓΟΥΪΝΕΑ	8	ΔΥΤ.ΣΑΜΟΑ
4	Ν.ΣΟΛΟΜΩΝΤΑ	9	ΑΜΕΡ.ΣΑΜΟΑ
5	ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΟΡΑΛΛΙΩΝ	10	ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΑΣΜΑΝ

Ονόμασε τα μεγάλα κράτη της Ωκεανίας και την πρωτεύουσα κάθε κράτους.

Εκτός από τα μεγάλα κράτη της Ωκεανίας συναντάμε και τρεις μεγάλες ομάδες νησιών, την Πολυνησία, τη Μελανησία και τη Μικρονησία. Στις ομάδες αυτές περιλαμβάνονται μικρά νησιά, που αποτελούν εξαρτώμενα εδάφη των Η.Π.Α., της Γαλλίας, της Ολλανδίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας.

Η Αυστραλία ως κράτος δημιουργήθηκε πριν από περίπου 200 χρόνια. Απέκτησε την ανεξαρτησία της από τους Βρετανούς στις αρχές του 20ού αιώνα και είναι μία από τις πιο ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες του κόσμου. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού έχει συγκεντρωθεί στις νοτιοανατολικές ακτές της, όπου η μορφολογία του εδάφους και το κλίμα ευνοούν τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Εκεί παρουσιάζεται το σύγχρονο πρόσωπο της χώρας με όλα τα επιτεύγματα της επιστήμης και του τεχνολογικού πολιτισμού.

Συζητήστε πώς κατόρθωσε η Αυστραλία να αναπτυχθεί τόσο πολύ, ενώ ανεξαρτητοποιήθηκε από τη Μ. Βρετανία μόλις στις αρχές του προηγούμενου αιώνα.

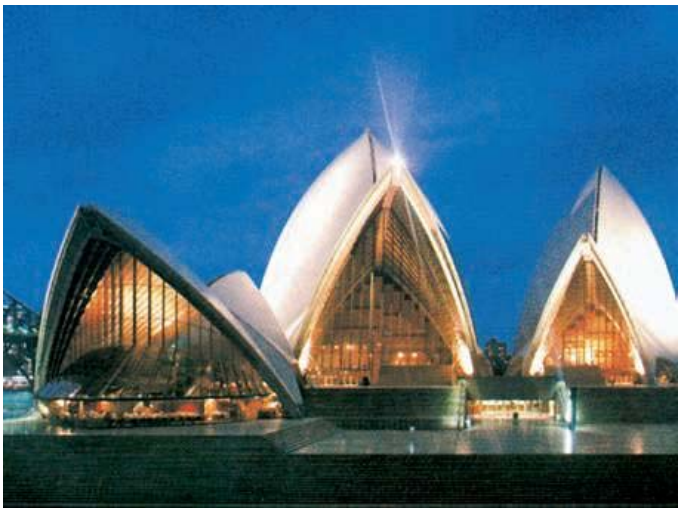

Εικόνα 45.2: Η όπερα του Σίδνεϋ

Εικόνα 45.3: Καλύβες ιθαγενών στα Φίτζι της Μελανησίας

Ανάλογη οικονομική ευρωστία παρουσιάζει και η Νέα Ζηλανδία, η οποία πραγματοποιεί μεγάλες εξαγωγές κρέατος σχεδόν σε όλο τον κόσμο και έχει εξασφαλίσει αξιόλογο επίπεδο ζωής για τους κατοίκους της.

Ας συζητήσουμε για τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο κλίμα της Νέας Ζηλανδίας και τον ανεπτυγμένο κτηνοτροφικό τομέα που παρουσιάζει η περιοχή.

Η Νέα Γουινέα, ενώ διαθέτει πλούσιο υπέδαφος (πετρέλαιο, χαλκό, νικέλιο, πολύτιμα μέταλλα κ.ά.), αδυνατεί να το αξιοποιήσει. Το κράτος της Παπούα-Νέας Γουινέας έχει δυνατότητες ανάπτυξης, ενώ αντίθετα πολλές περιοχές της Πολυνησίας, της Μελανησίας και της Μικρονησίας, που διατηρούν τον παραδοσιακό τρόπο ζωής, βρίσκονται σε χαμηλό βιοτικό επίπεδο. Το μικρό μέγεθος αυτών των νησιών και η έλλειψη πλουτοπαραγωγικών πηγών είναι οι παράγοντες που εξηγούν την εξάρτηση αυτών των περιοχών από μεγάλες οικονομικές δυνάμεις.

Οι κάτοικοι

Οι ιθαγενείς κάτοικοι της Αυστραλίας ήταν οι Αβορίγινες, που ζούσαν ως τροφοσυλλέκτες. Οι Βρετανοί χρησιμοποίησαν τα εδάφη της σαν τόπο εξορίας, αλλά αργότερα άρχισαν να τα κατοικούν ως μετανάστες και άλλοι Ευρωπαίοι. Η άφιξη των Ευρωπαίων προξένησε αφανισμό των ιθαγενών λαών της Αυστραλίας. Οι άποικοι καταπάτησαν τα εδάφη τους, εκμεταλλεύτηκαν τους φυσικούς πόρους, ενώ παράλληλα εξεδίωξαν τους ιθαγενείς από τους χώρους διαμονής και λατρείας τους. Πολλοί ιθαγενείς σκοτώθηκαν, άλλοι κατέφυγαν στα δάση κι άλλοι παρέμειναν στις αποικίες, όπου «εκπολιτίζονταν» από τις ιεραποστολές.

Ο σημερινός πληθυσμός της Αυστραλίας αποτελείται κυρίως από ανθρώπους αγγλικής καταγωγής. Επίσης αγγλικής καταγωγής είναι και οι περισσότεροι κάτοικοι της Νέας Ζηλανδίας. Οι Πολυνήσιοι, οι Μελανήσιοι και οι Μικρονήσιοι προέρχονται από επιμιξίες της κίτρινης και της μαύρης φυλής και έχουν τα δικά τους πολιτιστικά στοιχεία.

Έχετε ακούσει ότι στην Αυστραλία ζουν πάρα πολλοί Έλληνες μετανάστες. Οι περισσότεροι κατοικούν κυρίως στο Σίδνεϋ και στη Μελβούρνη. Σκεφτείτε και συζητήστε για το ρόλο που διαδραματίζουν οι συμπατριώτες μας στην οικονομία της χώρας, στην οποία ζουν.

Ας συζητήσουμε τώρα μαζί για την επίδραση που δέχονται τα πολιτιστικά στοιχεία (ήθη, έθιμα, μουσική, μαγειρική κ.ά.) από τη συμβίωση των λαών.

Εικόνα 45.4: Αβορίγινες

Στα νησιά της Ωκεανίας κατοικούν ιθαγενείς λαοί, οι οποίοι ασχολούνται με την καλλιέργεια της γης, το κυνήγι το ψάρεμα, την εξόρυξη ορυκτών και τον τουρισμό.

Ομαδική δραστηριότητα (προαιρετική)

Ας χωριστούμε σε τρεις ομάδες. Η πρώτη ομάδα θα φέρει πολιτιστικά στοιχεία για τους Παπούα. Η δεύτερη ομάδα θα αναζητήσει πληροφορίες σχετικές με τη ζωή των ιθαγενών στα νησιά Φίτζι της Μελανησίας. Η τρίτη ομάδα θα συγκεντρώσει πληροφορίες για τη ζωή των Μαορί, οι οποίοι ζουν στη Νέα Ζηλανδία.

Αν θέλεις διάβασε κι αυτό…

Αποικία – τόπος σωφρονισμού

Βρισκόμαστε σε μια εποχή που η Αγγλία αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα από το μεγάλο αριθμό καταδίκων, οι οποίοι δεν χωρούν πια στις αγγλικές φυλακές. Τον Ιανουάριο του 1788 μεταφέρονται 717 κατάδικοι και εγκαθίστανται στο Σίδνεϋ, που ονομάστηκε έτσι προς τιμήν του λόρδου Σίδνεϋ. Ιδρύεται εκεί ο πρώτος οικισμός, αφού έχουν εγκατασταθεί και 210 άνδρες και αξιωματικοί των πεζοναυτών. Τα φορτία καταδίκων συνεχίζονται και εδραιώνεται πλέον η αποικία της Νέας Νότιας Ουαλίας, όπως ονομάζεται.

Εκτός από τους κατάδικους έρχονται κι ελεύθεροι άποικοι, καθώς επίσης και κατάδικοι που τους δόθηκε χάρη κι ελευθερώθηκαν. Αυτοί αγωνίζονται, ώστε να σταματήσει η μεταφορά καταδίκων και η Αυστραλία να πάψει πλέον να είναι τόπος σωφρονισμού.

Το 1840 παύουν να αποστέλλονται κατάδικοι και αρχίζει η πορεία προς την αυτοδιοίκηση της αποικίας.

Οι συγγραφείς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δ΄ Ενότητα: Οι ήπειροι (συνέχεια από το 2ο τόμο

Τα κράτη της Ασίας.....8
Οι κάτοικοι της Ασίας 16

ΑΦΡΙΚΗ: Η ταυτότητα της Αφρικής.....23
Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Αφρικής 29
Οι κάτοικοι και τα κράτη της Αφρικής.....38

ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ: Η ταυτότητα της Βόρειας Αμερικής 44
Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Βόρειας Αμερικής.....49
Οι κάτοικοι της Βόρειας Αμερικής.....57
Τα κράτη της Βόρειας Αμερικής 63

ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ: Η ταυτότητα της Νότιας Αμερικής 72
Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Νότιας Αμερικής 76
Οι κάτοικοι και τα κράτη της Νότιας Αμερικής.....84

ΩΚΕΑΝΙΑ: Η ταυτότητα της Ωκεανίας 90
Η θέση και το φυσικό περιβάλλον της Ωκεανίας.....94
Τα κράτη και οι κάτοικοι της Ωκεανίας 102

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο, θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7, του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

ΒΙΒΛΙΟΣΗΜΟ

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.